

Alternative rurale

FISM DFID

Se editează în cadrul proiectelor de creare a rețelilor de beneficiari FISM în zonele de nord, sud și centru ale Republicii Moldova, finanțate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și realizate de Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT

August 2003

EDIȚIE SPECIALĂ

Argument în favoarea serviciilor sociale de alternativă

Numărul de față al buletinului nostru e dedicat în exclusivitate Programului Dezvoltarea socială a copiilor ce se desfășoară în cadrul Proiectului Fondului de Investiții Sociale din Moldova. Prioritatea programului este crearea unor servicii sociale de alternativă pentru copiii în situație de risc.

Prin această ediție, ne-am propus să informăm și să sensibilizăm opinia publică vizavi de dificultățile pe care le întâmpină copiii cu deficiențe mentale, fizice sau cei aflați în situație-limită. În paginile ce urmează, cititorul va afla cum funcționează centrele de plasament temporar sau centrele destinate copiilor fără părinți, care sînt alternativele orfelinelor în care copiii abandonati speră pentru că încă nu au găsit o familie, din ce surse există aceste centre, care este cadrul legislativ ce asigură protecția copiilor și, nu în ultimul rînd, care este atitudinea autorităților și organizațiilor neguvernamentale din domeniu față de serviciile sociale de alternativă.

“A.R.”

Închiși în casele lor de către părinții grăbiți la servicii, copiii cu deficiențe fizice sau grave devieri mentale se văd puși în fața unei grele încercări, deoarece riscă să se simtă absolut inutili în această societate, prin umila și nevinovata lor existență, adică fără voia lor, transformînd viața celor care i-au adus pe lume într-un adevărat calvar...

Lăsați în voia sorții, copiii străzii ar putea da naștere la noi generații de copii ai nimănui, pentru care vagabondajul, trăitul din furat și cerșit devin niște sinonime ale libertății...

Miile de copii moldoveni instituționalizați ar putea rămîne marcați pe viață de sindromul copil de internat...

Potrivit UNICEF, 85 la sută din copiii plasați în orfelinate sînt instituționalizați nu pentru că nu ar avea o familie, ci pentru că această familie este prea săracă încît să-i poată întreține. Dacă s-ar revedea sistemul alocațiilor ce constă în cîteva mii de lei acordate anual sistemului rezidențial pentru întreținerea unui copil și s-ar face o monitorizare a acestui flux de bani, am putea opri instituționalizarea și consolida astfel instituția familiei. Or, omenirea nu a inventat încă ceva mai eficient decît familia – un mediu ideal în care copilul ar putea să se dezvolte armonios - fizic și emoțional.

Statisticile relevă că minorii instituționalizați se îmbolnăvesc de trei ori mai frecvent decît cei care locuiesc în familie. De asemenea, pentru copiii din orfelinate, riscul de a deveni șomeri e de zece ori mai mare, iar 80 la sută din

cazurile de suicid vădesc că persoana a fost expusă cel puțin un an din viață mediului rezidențial.

Cifrele amintite sînt cele mai convingătoare argumente în favoarea dezinstituționalizării copiilor. Nu încapă îndoială că orfelinatele și internatele sînt de mult un anacronism în contextul prezentului și că centrele comunitare ce prestează servicii sociale, create cu suportul FISM și organizațiilor finanțatoare internaționale sînt o alternativă preferabilă orfelinelor.

... Rănilor produse de războaie și calamități naturale au reușit să se ștergă din sufletele noastre și, atunci, de ce n-am dărîma și zidurile reci ale instituțiilor create ca o soluție de moment pentru copii rămași cu zeci de ani în urmă fără adăpost?

E o dramă incomensurabilă și o rușine națională să ții niște copii în instituții atîta timp cît părinții acestora sînt în viață...

“A.R.”

SUMAR

▼ Orice primărie poate contribui la rezolvarea problemelor copiilor pag. 4

▼ În Moldova societatea nu prea este angajată în dezinstituționalizare pag. 5

▼ ABC-ul dezvoltării comunitare pag. 6 - 7

▼ Copiii străzii - un fenomen alarmant pag. 8

▼ Călăuză într-un anevoios drum spre casă pag. 9

▼ Căldura unui cămin adevărat pag. 11

Programul Dezvoltarea socială a copiilor

Obiectivul Programului Dezvoltarea socială a copiilor este crearea serviciilor sociale de alternativă pentru copiii în dificultate. Serviciile oferite prin intermediul programului sînt orientate spre prevenirea abandonului și a instituționalizării, abuzului, neglijării și, în special, spre dezinstituționalizarea, recuperarea și reintegrarea socială a copiilor în dificultate.

Pînă în prezent, prin intermediul FISM, a fost susținută financiar

implementarea a 24 de microproiecte de creare a serviciilor sociale de alternativă. Costul fiecărui microproiect este de pînă la 75 mii de dolari cu o investiție de trei la sută a solicitantului.

Șaisprezece centre prestează deja servicii sociale, iar altele opt mai sînt în proces de implementare. În funcție de categoriile beneficiarilor, instituțiile în cauză pot fi catalogate în felul următor: șapte sînt centre pentru copii cu maladii funcționale, unsprezece sînt destinate

reintegrării sociale a copiilor în situație de risc, iar șase prestează sau vor presta complexe de servicii. Aceste servicii sînt axate pe satisfacerea necesităților individuale și dezvoltarea capacităților în scopul integrării sociale ca alternativă a instituționalizării.

Începînd cu luna ianuarie a anului curent, centrele create cu suportul financiar al Fondului de Investiții Sociale din Moldova prestează servicii pentru aproximativ 500 beneficiari de diferite categorii.

În aceste două pagini vom discuta despre programele de asistență socială și de ocrotire a drepturilor copiilor aflați în dificultate cu demnitari, cu lideri ai ONG-urilor de profil și ai organismelor internaționale din domeniu. Sperăm să răspundem la multe întrebări, prin intermediul interviurilor ce urmează.

Anghelina APOSTOL,
viceministrul Muncii și Protecției Sociale:

Orfelinetele sînt instituții depășite de timp

- Cum vede ministerul dvs. reformarea sistemului de protecție a copilului?

- Anul trecut, a fost adoptată Strategia națională privind sistemul de asistență socială, iar, de curînd, Strategia națională de protecție a copilului și a familiei. Ne dăm bine seama că statul nu dispune de mijloacele financiare complementare realizării acestei strategii, de aceea o soluție ar fi și antrenarea societății. Unul din momentele-cheie ale celor două strategii îl constituie dezinstiționalizarea nu doar a copiilor, ci și a bătrînilor rîmași fără susținere. Școlile-internat și azilurile de bătrîni sînt niște instituții perimate. Aflat într-un orfelinat, copilul crește ca într-o seră, fără a cunoaște viața reală, fără a ști să-și rezolve de unul singur problemele.

- În perspectivă, se poate vorbi despre o reformare totală a actualului sistem de instiționalizare?

- Problema e că astăzi încă nu dispunem de întregul pachet de acte normative ce ar reglementa existența unor servicii de alternativă. În prezent, lucrăm asupra standardelor de calitate a activității unor asemenea centre, a criteriilor de selectare pentru prestatorii de servicii în domeniu. Tocmai de aceea, sperăm ca la sesiunea de toamnă-iarnă să fie votată Legea cu privire la copilul în dificultate, pentru a reduce cîtuși de puțin numărul internărilor. Soluția e ca ei să rămînă în familii sau în centrele de zi. De fapt, crearea a cît mai multe asemenea centre, cum sînt cele existente la Criuleni și Cahul, reprezintă un obiectiv al strategiei de rigoare și care e prevăzut de proiectul legii.

- Cum conlucrați cu alți factori de răspundere, cu celelalte ministere?

- Resimțim lipsa unui organ central care ar coordona toate acțiunile ce țin de protecția copiilor. Astăzi, ministerul nostru se ocupă de protecția socială a copiilor, Ministerul Sănătății de sănătatea lor, cel al Educației, respectiv, de educație, fără să existe un organ care să monitorizeze acești pași. Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului este o structură mai mult consultativă, ce se întrunește de la caz la caz. De aceea, se impune fondarea unui departament republican. Apropos, în proiectul legii menționate am propus ca în fiecare primărie să activeze cîte un responsabil pentru acest domeniu. Ce-i drept, nu se știe dacă parlamentul va accepta această clauză.

■ **Tatiana TICTIN,** șef al Direcției învățămînt special din cadrul Ministerului Educației:

Rolul nostru e să găsim alternative instiționalizării

- Cum vor funcționa fostele comisii județene medico-psiho-pedagogice o dată cu revenirea la raioane?

- Cu regret, comisiile în cauză nu au fost incluse în noua organigramă a aparatului republican. De acum încolo, se prevede ca, în loc de o comisie întreagă, constituită din logopezi, psihologi, pedagogi, oculiști, ortopezi s.a., de aceste probleme să aibă grijă doar un singur om. Se știe că respectivele comisii aveau în sarcina lor diagnosticarea și repartizarea la instițiuțiile specializate a copiilor cu deficiențe fizice și mentale. Deși responsabilii în domeniu au revendicat menținerea comisiilor, cererea lor n-a fost luată în seamă. E bine că, cel puțin, s-a păstrat Comisia republicană medico-psiho-pedagogică.

- Cum se va repercuta asupra copiilor cu diverse deficiențe dispariția acestor comisii?

- Cel mai grav e că în atare situație nu se va reuși diagnosticarea timpurie a copiilor bolnavi, iar părinții acestora vor fi puși într-o

situație cu totul dificilă: în lipsa informațiilor și a cunoștințelor necesare, ei nu vor ști cum să le ajute propriilor copii, unde să se adreseze în vederea tratamentului și instiționalizării lor. Se știe doar că, detectată în faze incipiente, boala poate fi vindecată.

- Care este rolul Ministerului Educației în reformarea sistemului de protecție a drepturilor copilului?

- Rolul Ministerului Educației constă în identificarea unor alternative instiționalizării (crearea caselor de copii de tip familial, a centrelor de zi), în elaborarea regulamentelor, a pachetului de acte normative în domeniu etc. Sînt de acord că procesul de reformare a acestui sistem decurge foarte lent. Ca să-l dinamizăm, e nevoie ca problema amintită să fie mediatizată, dar și de o creștere economi-

că în republică. Din cauza sărăciei, multe familii pleacă peste hotare, abandonîndu-și copiii. Ce să facem cu acești copii? Să-i lăsăm în stradă? Bunicile vin și se plîng că n-au cu ce-i hrăni. Evident că îi ducem la orfelinate, deși locul lor este în centrele de zi. Totuși, nu cred că dezinstiționalizarea trebuie făcută cu tot dinadinsul. Mă refer, îndeosebi, la copiii cu deficiențe fizice sau mentale.

■ **Galina MORARU,** șef-adjunct al Direcției asistența medicală a mamei și a familiei, Ministerul Sănătății:

Întreprindem măsuri de prevenire a abandonului copiilor

- Se știe că guvernul a aprobat Strategia națională privind protecția copilului și familiei. Credeți că aplicarea acesteia va conduce la mult dorita dezinstiționalizare a copiilor în dificultate?

- Strategia în cauză include un șir de acțiuni, implementate în mod coordonat la nivel național și local în vederea îmbunătățirii vieții copilului și a familiei. Strategia e de durată, urmînd a fi completată cu proiecte ample, la elaborarea cărora vor participa și responsabili din structurile guvernamentale. Deocamdată, nu există o dată concretă în ce privește dezinstiționalizarea copiilor, termenele de aplicare și bugetele necesare urmînd a fi stabilite mai tîrziu.

- Ministerul Sănătății este implicat în măsura necesară în reformarea sistemului de protecție a copilului?

- Ministerul a întreprins o serie de măsuri pentru a preveni abandonarea copiilor, cauza principală ce determină instiționalizarea lor. Ne-am propus să creăm cîteva secții maternale pe lîngă Centrul republican de plasament și reabilitare a copiilor de vîrstă fragedă din orașul Chișinău. În acest sens, începînd cu iunie curent, cu concursul UNICEF, ministerul pe care îl reprezint desfășoară pe teritoriul republicii un studiu cu tema "Fenomenul abandonului copiilor în instițiuțiile medicale". Sperăm că studiul ne va ajuta să aflăm cauzele abandonului, concluziile formulate pe marginea acestuia urmînd a fi aplicate în activitatea acestor secții. Totodată, mizăm pe asistenții sociali și pe psihologii, care activează în prezent în cadrul centrelor perinatale de nivelul II și III. Sarcina lor constă în consultarea viitorilor părinți pentru a crea o atmosferă favorabilă nou-născutului cu scopul de a micșora numărul copiilor abandonați.

■ **Eva GUDUMAC,** secretarul Comisiei parlamentare pentru protecție socială, sănătate și familie:

Proiectul de lege trebuie revăzut

- Care au fost motivele ce au provocat respingerea de către parlament a proiectului Legii cu privire la copilul în dificultate?

- Au apărut semne de întrebare legate de faptul că unele aspecte se suprapuneau cu prevederi ale altor legi. Noi avem legi destinate copiilor bolnavi de tuberculoză, celor cu boli psihice ș.a. De aceea, proiectul trebuie revăzut. De fapt, nu pot spune că proiectul e, într-adevăr, unul bun. Acesta nu prevede reale mecanisme de protecție a copilului.

- E posibil ca Legislativul să ia vreodată decizia de a nu trimite copiii în școli-internat sau în orfelinate, ci de a le oferi case de plasament sau de tip familial?

- Nu accept întru totul serviciile de alternativă. Nu trebuie să neglijăm faptul că și în casele de copii au fost crescuți și educați mulți oameni demni de respect, oameni adevărați.

Alternative rurale

Se editează în cadrul proiectelor de creare a rețelelor de beneficiari FISM în zonele de nord, sud și centru ale Republicii Moldova, finanțate de Fondul de Investiții Sociale din Moldova din grantul oferit de Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și realizate de Centrul Național de Asistență și Informare a Organizațiilor Neguvernamentale CONTACT

Buletinul a fost elaborat cu asistența tehnică acordată de Fondul de Investiții Sociale din Moldova

Coordonator de proiect - Vitalie Postu
Responsabil de ediție - Sergiu Gavrilă
Reporteri: Ion Cernei, Rodica Ciorănică,
Natalia Răileanu

Tipar executat la tipografia "Prag-3"
Tiraj: 4000 exemplare, comanda:

■ **Daniela SÎMBOTEANU**, președinte al Centrului național de prevenire a abuzului față de copii:

E nevoie de o lege cu privire la copilul în dificultate

- În afară de programul de informare și sensibilizare, ce obiective mai urmărește centrul pe care aveți onoarea să-l administrați?

- Centrul nostru are în îngrijire copiii care au fost victime ale diverselor acte de discriminare, abuz, neglijare atât din partea adulților, cât și a celor de-o vîrstă cu ei. Centrul este unul de zi, seara copiii revenind în familie. Anual, acordăm asistență la circa 200 de copii. Inițial, în 1997, cînd am fondat centrul, ne ocupam de aplicarea doar a programului educativ, de prevenire a abuzului în școli. În prezent, în afară de acest proiect, oferim asistență psiho-

logică copiilor și familiilor care au de suferit de pe urma violenței domestice, aici referindu-ne la rețeaua de cabinete de consultație. Iar al treilea program e destinat instruirii multidisciplinare a specialiștilor în vederea lucrului cu copiii față de care s-a comis vreun abuz.

- Am înțeles că aplicați procedee neordinare de abordare a problemei copiilor aflați în situații dificile.

- Ne conducem de principiu: nu există soluții universale valabile. Înainte de a decide soarta unui copil, cerem opinia lui, dar și a persoanelor avizate. Munca noastră se spri-

jină mult și pe ajutorul acordat de voluntari, fiecare dintre aceștia avînd sarcina să comunice, să contribuie la dezvoltarea imaginației și abilităților de muncă doar ale unui singur copil.

- De fapt, care sînt formele cele mai frecvente de abuz față de copii?

- Neglijarea, abuzul fizic și cel emoțional, aici avîndu-se în vedere intimidarea, umilirea celor mici și, nu în ultimul rînd, abuzul sexual. În ultimul timp, remarcăm o creștere a numărului de reclamații depuse la filialele noastre și la alte structuri competente din partea copiilor maltratați.

- De ce ordin sînt piedicile pe care le înfîlțiți?

- În afară de reforma teritorial-administrativă, care a condus la reducerea numărului angajaților din sistemul de protecție socială a copilului, o cauză ce nu ne permite să activăm la nivel profesionist e lipsa Legii cu privire la copilul în dificultate. O asemenea lege ar permite ca minorii care trăiesc în medii agresive să fie îngrijiți o perioadă în familii de plasament, cele naturale fiind între timp instruite adecvat. De asemenea, se impune aplicarea cît mai urgentă, a noului Cod Penal, deoarece, în prezent, nu există mecanisme de pedepsire corespunzătoare a agresorilor sexuali.

■ **Stela GRIGORAȘ**, director al filialei "Every Child" din Republica Moldova:

Statul își deleagă responsabilitățile ONG-urilor

- Care este aria de activitate a organizației pe care o conduceți?

- "Every Child" dispune de patru oficii: în Chișinău, Cahul, Ungheni și în orașul Tiraspol. În toate localitățile, încercăm să colaborăm cu autoritățile publice locale, promovînd și punînd în practică un program integrat de dezvoltare a serviciilor de alternativă. De fapt, serviciile noastre sînt axate pe prevenirea abandonului și a instituționalizării copiilor, precum și pe sprijinirea familiilor, inclusiv a celor vulnerabile, și reintegrarea copiilor în ele. Față de sarcinile pe care și le-au asumat alte ONG-uri de profil, "Every Child" și-a propus să reali-

zeze un program destinat copiilor străzii pentru a-i readuce în familia biologică sau pentru a-i plasa în familii apte să ofere asistență parentală profesionistă.

- Din cîte am reușit să ne dăm seama, fiecare organizație neguvernamentală din acest domeniu se confruntă cu un anumit gen de obstacole. Care sînt acestea în cazul dvs.?

- Cea mai mare problemă e lipsa unei durabilități vizavi de serviciile de alternativă implementate de către noi. La prima etapă, ONG-urile găsesc, de regulă, în străinătate, resurse tehnice și financiare pe care le investesc

apoi în crearea serviciilor pomenite. După o anumită perioadă, autoritățile locale sînt cele care trebuie să preia responsabilitatea pentru funcționarea ulterioară a acestor servicii.

- Ce pronostic ați face în legătură cu protecția drepturilor copilului în republică?

- Unul nefavorabil, din mai multe considerente. În primul rînd, nu există specialiști la nivel local, iar o dată cu trecerea la raioane nici nu vîd de unde ar putea ei să apară. În al doilea rînd, revenirea la acel singur specialist în cadrul direcțiilor raionale de învățămînt va însemna stagnare: acest speci-

alist va consacra jumătate din program inspectării școlilor, o altă jumătate - familiilor adoptive și celor de tutelă-curatelă. Mai mult nici nu e posibil în cazul unui singur om. Totodată, noua strategie națională în domeniu, care e una perfectă doar pe hîrtie, va rămîne inaplicabilă. Pentru a implementa aceste servicii de alternativă e nevoie de resurse umane de care statul nu dispune. Astfel, statul își va delega responsabilitățile ONG-urilor, protecția și asistența socială a copiilor rămînînd în sfera de activitate a sectorului asociativ, și nu a statului. Ca urmare, pentru serviciile de alternativă finanțarea externă va deveni preară și aleatorie.

■ **Giovanna BARBERIS**, reprezentant UNICEF în Republica Moldova:

Serviciile de alternativă costă mai ieftin decît instituționalizarea copiilor

- Cum credeți, ce impact va avea asupra copiilor cu deficiențe fizice și mentale respingerea de către parlament a proiectului Legii cu privire la copilul în dificultate?

- Proiectul acestei legi e rezultatul unui proces participativ, care a implicat oficialii și instituții guvernamentale, comunitatea internațională și reprezentanți ai sectorului neguvernamental. Oficiului UNICEF i-a revenit misiunea grea de a intermedia acest pro-

iect. Proiectul oferă un cadru legal pentru luarea unor măsuri speciale de protecție a copiilor aflați în situații dificile, inclusiv a celor cu handicap, stabilind un șir de alternative la plasarea lor în instituțiile specializate de îngrijire. Din această perspectivă, mediului familial trebuie să i se acorde mereu prioritate, fiind arhinesare serviciile de prevenire, de instruire a părinților în mai multe domenii ce țin de îngrijirea și dezvoltarea copiilor, astfel evi-

tîndu-se separarea copilului de familie. În afară de reintegrarea copiilor în propriile familii cu ajutorul centrelor de zi, sînt salutate plasamentul familial și adopția națională. Plasarea în instituții trebuie să fie ultima soluție. Astfel, considerăm că punerea în aplicare a acestei legi ar permite realizarea dezideratului în cauză.

- În ce măsură activitatea ministerelor de resort și a altor structuri de stat e orientată la soluționarea pro-

blemelor copiilor aflați în situații dificile?

- În funcție de problemă și de vîrstă, de protecția copilului se ocupă diverse ministere și instituții. Tocmai acest fapt constituie o dificultate, deoarece interacțiunea și cooperarea între ele sînt limitate. Pentru asigurarea unui cadru instituțional ideal pentru protecția acestei categorii de copii ar trebui să existe un singur organ, care ar percepe problemele lor în mod complex.

■ **Mariana IANACHEVICI**, vicepreședinte al organizației "Salvați copiii", Moldova:

Cu puțină fantezie și destul suflet se pot face multe

- Care sînt programele de asistență socială a copiilor pe care le realizează organizația dvs.?

- E vorba de o strategie ce include cinci programe, stabilită acum cîțiva ani. Cel mai important program e Centrul rezidențial de resocializare și reintegrare a copiilor în situație de risc numit Casa "Așchiuță". Diferența dintre centrul nostru și o familie obișnuită constă în lipsa celor doi părinți, rolul cărora este preluat de educatori. Acest program e structurat pe trei direcții: reabilitarea psihosocială a copiilor, reintegrarea copiilor în familia naturală sau una de plasament și formarea profesională a specialiștilor în protecția drepturilor copiilor din cele 32 de raioane. Centrul are o capacitate de îngrijire a 25 de copii, astăzi aici fiind plasați 23.

Un alt program, nu mai puțin important, este destinat copiilor refugiați, solicitanților de azil și familiilor acestora. E un program în cadrul căruia oferim asistență medicală și umanitară, bursă de subzistență, școlarizare. Pe an, e vorba de 125-150 de copii refugiați, de regulă, împreună cu familiile. Al treilea proiect are în vizor victimele repatriate în urma traficului de ființe umane, prioritar fiind pentru noi să acordăm asistență socială minorilor neînsoțiți, minorelor și femeilor însărcinate. E clar că cea mai bună soluție pentru copii este familia.

- Astăzi, adopția internă e aproape imposibilă...

- Aș zice foarte puțin practică. Procedura de adopție e extrem de birocratizată. Dacă ar exista un act oficial, pe care s-ar putea bizui doritorii să înfieze un copil, ar fi mult mai simplu.

- Cu ce obstacole vă confrunțați?

- Trecerea la raioane ne-a readus acolo de unde am pornit: la acel singur specialist în protecția drepturilor copilului pentru întregul raion. Nu mă preocupă acum aspectul politic al chestiunii. Vorba e că, oricît de mult s-ar strădui, o singură persoană nu e capabilă să le facă pe toate, dacă ne gîndim că ea trebuie să participe la procesele de judecată, să aleagă familiile prezumptiv adoptive, să evalueze situația postadoptivă, să aibă grijă de copiii tutelați etc. În cadrul județelor, s-a reușit crearea unor direcții sau secții pentru protecția copilului, iar acum, acestea nu mai există.

- Care ar fi soluțiile în acest caz?

- Ar trebui să se lucreze pe mai multe planuri. Să organizăm campanii serioase despre adopția națională pe de o parte, iar, pe de altă parte, să se înceapă o restructurare a sistemului de instituționalizare a copiilor. Cu un pic de fantezie, ceva efort și destul suflet se pot face multe.

PERSPECTIVE OPTIMISTE

“Am obținut succese datorită sprijinului partenerilor”

Interviu cu Svetlana CHIFA, șefa Direcției pentru protecția drepturilor copilului din municipiul Chișinău

- Fără multe dintre relațiile noastre de parteneriat, nu am fi obținut rezultatele pe care le avem acum. Foarte multe probleme nu le-am fi putut rezolva fără sprijinul primăriei Chișinău, al Fondului municipal pentru protecția populației, fără Departamentul sănătății etc. Ne străduim să ne adunăm o dată la trei luni și să discutăm cum și ce am putea întreprinde pentru a eficientiza conlucrarea în acest domeniu. Am stabilit relații destul de bune cu Inspectoratul de poliție pentru minori, precum și cu Centrul de plasament temporar al copiilor; cu forțe comune participăm la raidurile de depistare a copiilor care vagabondează. Avem relații de parteneriat cu spitalele unde, cel mai des, sînt abandonați nou-născuții. În decurs de trei zile maternitățile ne înștiințează despre cazurile de abandon, pentru ca noi să avem posibilitatea de a fi „pe fază” încă de la prima etapă. De asemenea, s-a lărgit foarte mult cercul organizațiilor neguvernamentale cu care colaborăm. Principalul partener în acest domeniu este „Every Child”. Am reușit să cîștigăm și încrederea UNICEF. Am implementat multe proiecte și cu suportul Fondului de Investiții Sociale din Moldova. Datorită colaborării fructuoase cu numeroșii noștri parteneri, actualmente în municipiul Chișinău activează patru case de copii tip familie, un centru de asistență maternală profesionistă, un centru comunitar pentru copii și tineri, Centrul de plasament familial „Small Group Homes” etc.

- Ce ar trebui să întreprindă colegii dvs. care activează în domeniul protecției copilului în raioanele republicii, pentru a obține rezultate la fel de bune ca în capitală?

- După revenirea la sistemul de raioane, în fiecare centru raional a rămas doar cîte un specialist în tutelă și curatelă care se ocupă de problemele drepturilor copilului și nu-mi închipui ce ar putea face această persoană, de una singură, pentru îmbunătățirea situației copiilor și a familiilor în situație de risc. De aceea, cred că guvernul ar trebui să-și abroge decizia de lichidare a direcțiilor respective și să le restabilească. În caz contrar, specialistul în tutelă și curatelă din fiecare raion va trebui să încerce să concluzioneze cu alți specialiști în probleme ce au tangență cu protecția copilului. Totodată, cred că rezolvarea acestei probleme depinde foarte mult și de administrația publică locală.

- Care credeți că sînt perspectivele de dezvoltare a sistemului de protecție a drepturilor copilului în Republica Moldova?

- Sînt optimistă și cred că și conducerea statului nostru va ajunge să înțeleagă că trebuie să fortificăm sistemul de asistență socială. Dar pentru a obține rezultate promițătoare, statul trebuie să acorde sprijin financiar, altminteri, toate problemele vor rămîne în suspensie.

A dialogat
Natalia RĂILEANU

- Dnă Chifa, cum a fost constituită Direcția pentru protecția drepturilor copilului din municipiul Chișinău?

- Direcția pentru protecția drepturilor copilului a fost înființată în municipiul Chișinău în 1997 cu scopul de a acorda asistență copiilor aflați în dificultate. Inițial, ea s-a numit Direcția municipală pentru ocrotirea copilului, reintegrare și sprijin familial, iar din 1999 a căpătat denumirea actuală. Direcția are cîte o filială în fiecare sector al municipiului, în cadrul cărora activează cîte cinci specialiști.

Pot să spun cu mîndrie că direcția noastră este prima instituție de acest gen nu doar în Republica Moldova, ci și în întreg spațiul ex-sovietic.

- Care este viziunea direcției asupra problematicii protecției copilului și ce obiective urmăriți în activitatea dvs.?

- Serviciile noastre sînt destinate, în special, copiilor aflați în situație de risc sau în dificultate: orfani, din familiile socialmente vulnerabile, copiii străzii etc. Încercăm să implementăm în municipiu experiența statelor dezvoltate și să o adaptăm la realitățile Moldovei. Am optat pentru crearea serviciilor sociale de alternativă, care sînt foarte eficiente în prevenirea instituționalizării copilului și reintegrarea lui în societate. Spre exemplu, copiii rămași fără îngrijirea părintească, de obicei, sînt plasați în instituții speciale. Noi, însă, împreună cu „Every Child”, am elaborat un proiect care prevede plasarea copiilor în familiile asistenților maternali profesioniști. Rezultatele sînt vizibile: pe parcursul anului trecut și al anului curent (pînă la momentul actual) nici un copil nu a plecat din Casa municipală specializată pentru copii în casele de copii - i-am plasat în familii, le-am găsit asistenți maternali, dar nu am permis instituționalizarea lor. Dacă la sfîrșitul anului 1999 am avut circa 750 de copii plasați sub tutelă, acum numărul lor e peste 1400.

- Cum ați reușit să obțineți asemenea succese?

APROAPE DE COPII

Primăriile nu au surse pentru specialiști în domeniu

Interviu cu Vitalie VRABIE, primarul orașului Ungheni

- Dle primar, care este rolul Primăriei Ungheni în domeniul protecției copilului și în dezvoltarea serviciilor sociale de alternativă?

- Protecția nemijlocită a acestei categorii de populație, ca, de altfel, și a celorlalte categorii de cetățeni, este una din funcțiile noastre primordiale. Prin “protecție” înțeleg crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea și afirmarea copilului, elaborarea și implementarea ulterioară a unor programe speciale, care ar avea drept țintă soluționarea problemelor cu care se confruntă copiii. Personal, caut să fiu la curent cu ceea ce se întîmplă în domeniu și să intervin, pe măsura posibilităților, în fiecare situație. Drept rezultat, cu suportul financiar al FISM, am deschis acum un an Centrul de servicii comunitare pentru copiii în situație de risc “Casa pentru toți”, unde copiii din familii numeroase, cei cu deficiențe fizice sau retard iau masa, își pregătesc temele, își spală hainele, fac baie etc. Vreau să zic că centru și-a demonstrat deja viabilitatea.

- Credeți că în Ungheni ar fi binevenită o direcție de protecție

a copilului, așa cum există în Chișinău, de exemplu?

- Actuala organigramă a primăriei, concepută conform statelor-tip propuse de guvern, nu prevede angajarea nici a unui specialist în domeniul protecției drepturilor copilului. Cu toate acestea, ca și în anii precedenți, nu ne putem lipsi de o asemenea persoană. Ba chiar aș zice că primăria are nevoie de un atare specialist, tot așa cum are nevoie de o persoană responsabilă de protecția socială a bătrînilor, de una responsabilă de protecția persoanelor cu deficiențe etc. Existența unei direcții de protecție a copiilor pentru noi este o necesitate vitală, deși cei de care depinde acest lucru îl pot considera drept un lux.

- Care este rolul “Casei pentru toți”? Poate fi văzut acest centru într-un spectru mai amplu, bunăoară, ca o agenție socială?

- Pot doar să afirm că acest centru de servicii de alternativă și-a depășit cu mult competențele, contribuind considerabil la îmbunătățirea situației copiilor veniți din familii vulnerabile din orașul Ungheni. Centrul și-a creat o bază de date referitoare la acești copii, o rețea socială a copiilor beneficiari, a organizat diverse activități de binefacere și de conștientizare de către membrii comunității a problemelor copiilor în dificultate. “Casa pentru toți” a devenit cu adevărat o agenție socială unde se desfășoară acțiuni cu și pentru copiii în situație de risc, seminare novatoare pentru părinți și pentru persoanele responsabile de lucrul cu copiii din categorii vulnerabile, un centru de agrement pentru această categorie.

Orice primărie poate contribui la rezolvarea problemelor copiilor

Protecția copilului este o problemă importantă și, în același timp, dureroasă pentru noi. De aceea, ne străduim să contribuim cu ce putem pentru ca numărul copiilor abandonați să fie cît mai mic, să nu avem copii care vagabondează sau cerșesc.

În raionul nostru funcționează Direcția de asistență socială în cadrul căreia activează doi specialiști principali, care se ocupă în temei de protecția drepturilor copiilor și de problemele familiilor în situație de risc.

Deși bugetele primăriilor sînt

în austeritate, autoritățile locale ar putea, în opinia mea, să găsească anumite posibilități de a contribui în mod concret la rezolvarea problemelor copiilor. Spre exemplu, în Criuleni, începînd din anul 2000, funcționează Centrul de zi „Speranța”, care acordă asistență în special copiilor cu cerințe educative speciale, ajutîndu-i să se integreze în societate. Este o formă nouă, pentru localitatea noastră, de acordare a asistenței sociale copiilor în situație de risc sau năpăstuiți de soartă. Pentru a susține activitatea acestei instituții, atît de necesară

pentru orașul nostru, primăria Criuleni a acordat anumite facilități Centrului „Speranța”, scutindu-l de plata pentru arendă. Totodată, ne-am asumat anumite cheltuieli de întreținere și salarizare. Sînt niște lucruri pe care orice primărie poate să le facă. Dacă vrea, desigur.

Un alt lucru necesar, pe care consider că ar trebui să-l facă autoritățile locale, este reanimarea taberelor de vară pentru copii.

Totodată, poate ar fi bine ca și noi, cei din raioanele și satele republicii, să preluăm experiența municipiului Chișinău la acest capitol,

deși capitala are un specific aparte: aici sînt concentrate majoritatea organizațiilor neguvernamentale și majoritatea agențiilor economice puternice, astfel încît administrația publică a capitalei are mai multe posibilități de a rezolva problemele existente.

De fapt, Centrul „Speranța” a reușit să obțină rezultate foarte bune și a demonstrat că asemenea forme de asistență socială de alternativă sînt viabile și în orașele. În plus, consider că în condițiile în care posibilitățile de finanțare de la buget sînt limitate, formele alternative de protecție socială a copiilor sînt mai mult decît binevenite.

Gheorghe SÎRBU,
președintele
raionului Criuleni

MANAGEMENTUL SERVICIILOR

În Moldova societatea nu prea este angajată în dezinstituționalizare

Interviu cu LARS ANDERS OLSSON, consultant superior „Zenit international”

- Pentru început, v-aș ruga să-mi faceți o prezentare a organizației dvs. și să-mi spuneți care este misiunea ei în Moldova.

- „Zenit international” este o organizație suedeză care lucrează pentru instruirea și susținerea persoanelor din domeniul asistenței sociale din afara țării. Aici, activăm împreună cu FISM și Universitatea din Stockholm. Finanțatorii noștri sînt SIDA, o organizație de asemenea din Suedia, și Banca Mondială.

În Moldova, activăm din 1999. În acest răstimp, am instruit persoane responsabile din poliție, medicină, învățămînt, concentrîndu-ne îndeosebi asupra stabilirii unei colaborări eficiente între structurile amintite. Scopul a fost reducerea numărului de copii plasați în instituții și crearea unor servicii sociale de asistență comunitară pentru ei. De atunci, proiectele au fost extinse și avem deja mulți parteneri, între care Consiliul național pentru protecția drepturilor copilului, Ministerul Muncii și Protecției Sociale etc. Țin să precizez că începusem cu Orheiul, iar acum acoperim teritorial fostul județ Chișinău și lucrăm cu asistenții sociali din întreaga țară.

- Faceți acest lucru la solicitarea autorităților locale sau din îndemnul inimii?

- Am răspuns la solicitarea Ministerului Muncii adresată Suediei încă în 1997. A urmat un sondaj făcut de SIDA, pentru a preciza în care domenii Suedia ar putea susține Moldova.

- După patru ani de activitate în Moldova, ați sesizat vreun progres în privința calității și volumului de servicii sociale prestate pentru categoriile cu nevoi speciale?

- Sigur. Dacă la început erau persoane specializate în domeniu, cu patru luni în urmă aveam deja 50 de asistenți sociali. Din păcate, în urma revenirii la raioane, unii specialiști foarte buni, familiarizați cu metode moderne de asistență socială, au fost destituiți. Dar se mai întîmplă așa ceva în viață: fa-

cem doi pași înainte și unul înapoi. Cînd am început colaborarea cu FISM, în Moldova erau deschise doar 2-3 centre ca alternativă a casei de copii. Astăzi, avem peste 30 de asemenea centre. Acestea sînt de o mare importanță, pentru că a trece de la formele tradiționale de îngrijire a copilului, adică de la instituțiile rezidențiale la forme de îngrijire în comunitate, adică la servicii de alternativă, e un

pas mare. De notat că 85 la sută din copiii lăsați în orfelinate sînt acolo din motive de sărăcie.

- Ați organizat recent un seminar pentru managerii centrelor de alternativă. De ce a fost nevoie de acest training?

- Instruirea are mai multe componente: ea a început în aprilie și va finaliza la sfîrșitul anului. Este vorba de cursuri de management, de asistență socială pentru copiii aflați în dificultate, de asistență pen-

bani de la cei care te pot ajuta. Acesta este felul în care eu aș soluționa o asemenea problemă. Situația ar fi fost evitată dacă centrul ar fi avut un buget fix, elaborat la timp. E necesar ca centrele să aibă independență financiară, o independență pe care trebuie să le-o ofere statul, poate mai puțin sponsorii. În Moldova nu există încă o viziune și o strategie clară în problema protecției copilului. Se lucrează, dar nu s-a ajuns la un re-

mare pas înainte. Este un semn bun, serviciile în cauză fiind în stare să demonstreze că problemele copiilor pot fi rezolvate altfel.

- Cum credeți, cam de cît timp au nevoie autoritățile noastre ca să renunțe definitiv la instituționalizarea copiilor?

- Din păcate, în Moldova societatea nu prea este angajată în dezinstituționalizare, așa cum se întîmplă în România, de pildă. Sigur, România are o motivație - vrea să intre în Uniunea Europeană - și, evident, are și mai multă finanțare din exterior. Dar chiar și cu banii pe care-i are Moldova, se poate trece de la un sistem rezidențial la servicii comunitare de asistență socială, dacă s-ar dori cu adevărat acest lucru. Știm că pentru îngrijirea unui copil statul alocă 1200 de lei pe lună. Dacă din această sumă se vor face alocații pentru serviciile de alternativă sau pentru părinți, s-ar reduce numărul de instituții și numărul copiilor plasați acolo. Este nevoie ca părinții să aibă suficiente resurse pentru a-și îngriji co-

trii copii cu handicap, de formarea rețelei între centre, de o conferință națională care va avea loc la finele anului, precum și de vizite individuale. Bineînțeles că și managerii, și personalul au nevoie de instruire. Managerii trebuie să poată ține piept rutinei administrative a centrelor și să soluționeze orice problemă legată de personal sau beneficiari. Totodată, ei trebuie să poată stimula personalul, astfel ca beneficiarii centrului să simtă grija față de ei.

- Recent, am făcut o vizită la Centrul de plasament din Hîncești care n-avea lumină de o lună de zile din cauză că primăria, care finanțează centrul, nu a binevoit să achite consumul de energie electrică și s-au acumulat datorii. Cum ar fi trebuit să procedeze directorul centrului, în opinia dvs.?

- De la un buget la altul se pot întîmpla multe lucruri imprevizibile și e bine să știm cum s-o scoatem la capăt. Uneori, trebuie să-ți poți scoate căciula ca să cerșești

zultat. Cred că într-o perspectivă îndelungată lucrurile se vor schimba și în acest domeniu.

- Centrele de alternativă create în Moldova corespund standardelor internaționale?

- În mare parte, da. Dar îmi displace cînd sînt prea multe paturi într-o încăpere, cum am văzut la Hîncești. Promiscuitatea fură din intimitatea copilului. Un copil trebuie să aibă locul său unde-și poate păstra hainele, ghețele, lucrurile personale și... amintirile. Adică, fotografia mamei, a fraților... Centrele care nu pot asigura această intimitate nu și îndeplinesc menirea. Ele trebuie să fie ca o familie, să invite părinții pentru a consolida această familie. Deoarece interesul copilului este să aibă o familie - dacă nu una biologică, atunci una extinsă, sau substituită, una tutore, sau adoptivă. Cu alte cuvinte, centrul trebuie să fie intermediar dintre familia biologică și alternativa ei.

Pentru conformitate:
Rodica CIORĂNICĂ

CE CRED PARTICIPANȚII

“Trebuie să mă impun ca lider, dacă vreau să am succes”

Elena MEREACRE, directorul Centrului “Curaj” (s. Costești, r. Ialoveni)

“Este un seminar de care managerii instituțiilor sociale din Moldova chiar aveau nevoie. Eu, spre exemplu, fac abia primii pași în acest domeniu și multe lucruri îmi sînt încă necunoscute. În cadrul seminarului, am fost informată despre felul cum trebuie să-și orienteze un manager activitatea atît ca persoană particulară, cît și în calitatea sa de conducător al instituției care prestează servicii sociale de alternativă. De asemenea, am aflat cum aș putea colabora mai eficient cu administrația publică locală și cu alte organizații din localitate. Mi-a plăcut în special felul cum sînt percepuți managerii în Suedia - acolo ei sînt tratați ca niște lideri ai comunității - și am înțeles că și eu trebuie să mă impun, să devin realment un lider dacă vreau să obțin succes, să pot realiza tot ce mi-am propus. Cred că ar fi bine să se organizeze mai multe seminare practice, precum și vizite la centrele sociale de alternativă, atît din republică, cît și din străinătate, pentru schimb de experiență.”

“Un director bun îmbină mai multe calități”

Maria GOȚONOAGĂ, directorul Centrului “Ascode” (mun. Chișinău)

“A fost un curs extraordinar. Acest seminar mi s-a părut unul dintre cele mai reușite, din cîte au fost organizate în cadrul programului de instruire a managerilor și directorilor de instituții. Cred că fiecare a luat cîte ceva util pentru sine și pentru activitatea sa, pentru că fiecare conducător are în subordine un colectiv cu oameni foarte diferiți - ca mentalitate, caracter, temperament etc. Pentru mine, de pildă, a devenit clar că a fi manager e una și a fi lider - alta, iar un director bun trebuie să poată combina aceste două laturi profesionale. Totodată, acum, după seminar, văd lucrurile mult mai clar și, pe viitor, voi ști să evit multe probleme și greșeli profesionale pe care le-am comis din necunoaștere.”

“Oamenii sînt valoarea supremă”

Maria VINIȚCHI, directorul Centrului “CVIS” (s. Scoreni, r. Strășeni)

“Acest seminar m-a ajutat să conștientizez faptul că, în cadrul colectivului, lucrez nu pur și simplu cu “persoane”, ci cu oameni concreți și trebuie să știm cum să ne comportăm cu ei. Oamenii sînt valoarea supremă, iar de unul singur niciodată nu vei putea soluționa problemele. Nu poți să dai ordine pur și simplu și cineva să le îndeplinească - numai în colaborare cu cei din preajma noastră vom putea să realizăm progrese. Cred că informația care a fost expusă la seminar va contribui la crearea unui model democratic participativ de conducere, deoarece au fost implicate cadrele cu funcții de conducere care, prin competențele și experiența lor, vor promova un management orientat atît spre eficacitatea profesională, cît și spre dimensiunea umană.”

Direcția generală pentru protecția socială a copilului

Direcția generală pentru protecția copilului din Bacău este un serviciu public specializat, care funcționează din anul 1997. Sistemul județean de servicii de protecție a copilului este constituit din 20 de centre create ca alternativă a sistemului rezidențial de protecție a copilului.

Direcția are 1226 de angajați, 84 dintre care sînt funcționari în cadrul direcției. 684 de persoane activează în cadrul serviciilor comunitare, 108 sînt angajați ai centrelor de plasament, iar 350 de persoane sînt asistenți maternali.

Funcțiile de bază ale direcției sînt elaborarea proiectelor strategiilor referitoare la dezvoltarea sistemului de protecție a copilului aflat în dificultate și asigurarea implementării acestora după adoptarea lor de către Consiliul județean. Direcția coordonează, sprijină și controlează, la cererea Comisiei pentru protecția copilului, activitatea autorităților administrației publice locale în domeniul protecției drepturilor copilului. La fel, ea monitorizează și analizează situația copiilor aflați în dificultate.

De asemenea, colaborează cu serviciile publice descentralizate ale ministerelor în scopul implementării strategiilor din domeniul protecției drepturilor copiilor și familiei. Direcția în cauză mai controlează modul în care sînt respectate drepturile copilului și colaborează cu organisme private autorizate care desfășoară activități în domeniul protecției copilului în scopul dezvoltării de servicii în funcție de nevoile identificate în comunitate.

Direcția generală pentru protecția drepturilor copiilor din Bacău este o structură de stat care prestează servicii de asistență socială tuturor categoriilor dezavantajate de copii și familiilor lor. Serviciile sînt concepute în cadrul unei strategii naționale de protecție a drepturilor copiilor, care urmărește să pună necesitățile copilului în centrul atenției, oferindu-i servicii de înaltă calitate. Județul Bacău este unul dintre cele mai avansate privind complexitatea serviciilor adresate copilului, acoperind toate vîrstele și grupurile-țintă.

VIZITĂ DE STUDIU

Bacău – un model în sistemul serviciilor sociale de alternativă

În perioada 8 august – 5 septembrie curent, 12 angajați ai patru centre din Republica Moldova ce prestează servicii sociale de alternativă pentru copiii aflați în dificultate au făcut o vizită de studiu la instituții similare ce activează sub auspiciul Direcției generale pentru protecția copilului din județul Bacău, România. Grupurile care au realizat schimbul de experiență cu omologii lor de peste Prut au fost constituite din asistenți sociali, psihologii și managerii centrelor "Brîndușa" din Hîncești, "Casa pentru toți" din Ungheni, "Azîmut" din Soroca și "Alter ego" din Căușeni.

O experiență relevantă

Instruirea de care beneficiază personalul centrelor create în cadrul Programului Dezvoltarea socială a copiilor se desfășoară pe baza principiului de complementaritate a profilului centrelor și specialiștilor din Republica Moldova cu centrele și specialiștii din Bacău. Astfel, oaspeții din Republica Moldova au vizitat centrele cu o activitate mai apropiată de orientarea lor, acestea fiind Complexul de servicii comunitare nr. 1 amplasat în aceeași incintă cu direcția, Centrul de primire a copilului în regim de urgență "Morcoveață", Centrul Lalelelor, ce acordă asistență socială copiilor abuzați și Complexul de servicii comunitare nr. 3 din Onești, cu o gamă largă de servicii orientate spre diverse categorii de copii aflați în dificultate. În continuare, vom expune cîteva modele distincte de centre din cele enumerate mai sus.

Complexul de servicii comunitare nr. 1

Beneficiarii centrului sînt 70 de copii, cu o vîrstă maximă de 18 ani, cei mai mulți dintre ei avînd deficiențe mentale severe, motiv pentru care nu pot frecventa o școală normală. Este un centru de zi unde părinții își aduc copiii și îi lasă în îngrijirea unei echipe impunătoare de psihologi, asistenți sociali și pedagogi. Din punct de vedere numeric, se poate afirma că fiecărui angajat al centrului îi revin trei copii. Oricum, administrația direcției susține că numărul personalului mai poate fi suplimentat ca să acopere toate necesitățile centrului mai ales la capitolul asistență individuală.

Plauzibil în activitatea acestei instituții este faptul că se lucrează mult cu părinții și că minorii cu deficiențe mentale fac vizite în comunitate, la magazin sau la clinica

de sector, unde merge toată lumea. Pînă beneficiarii împlinesc vîrsta de 18 ani, centrul încearcă să le ofere o instruire profesională și un loc de muncă sau, cel puțin, îi învață să se autoservească. Sigur că se încearcă o continuitate a serviciilor centrului – de la servicii de asistență pentru minori se trece la servicii de asistență socială pentru maturi. Există și tendința de a-i plasa pe acești suferinzi în apartamente sociale, însă pentru asemenea categorii de beneficiari, cu deficiențe mentale severe, Bacăul nu deține deocamdată soluția optimă. Direcția de protecție socială a copiilor a reușit, în schimb, să ofere apartamente sociale bine amenajate copiilor aflați în situație de risc.

Administrația centrului a desfășurat o campanie de sensibilizare a opiniei publice, ca rezultat beneficiarii fiind acceptați de comunitate. Această campanie s-a produs mai ales prin contactul sistematic cu mass media, prin intermediul pliantelor și materialelor informative distribuite în comunitate și chiar prin ieșirile copiilor în locurile publice. Alt avantaj al centrului constă în faptul că personalul este specializat pentru a fi în măsură să lucreze cu diferite categorii de copii cu deficiențe.

Tot aici, pentru copiii cu dizabilități fizice există o piscină în care beneficiarii au posibilitate să facă terapie acvatică. Bazinul este adaptat de minune la necesitățile copiilor care se deplasează în cărucior. Fără vreun sprijin, ei pot ajunge la un anumit nivel al bazinului, de unde, cu ajutorul unor centuri de siguranță agățate de tavan, își dau drumul în apă. La centru este angajat și un chinetoterapeut, specializat în terapia acvatică. Presiunea apei poate influența asupra anumitor categorii de mușchi, pentru copiii acesta fiind și o distracție, dar și o modalitate de tratament. Centrul mai dispune de o piscină uscată dotată cu inventar chinetoterapeutic (mingi, cilindre etc.), foarte utile pentru copiii ce au probleme cu coloana vertebrală. Bicicletele și pista de alergări pun în funcție alte grupuri de mușchi, inclusiv accelerează bătăile inimii și sensibilizează receptorii de pe tălpi.

Centrul acordă servicii de asistență maternală profesionistă și pentru mamele aflate în dificultate. În timp ce mamele beneficiază de instruire, minorii pot fi lăsați sub supravegherea angajaților centrului cîte jumătate de zi. Acestea sînt serviciile principale pe care le prestează complexul. De menționat, evidența documentelor, a vizitelor la domiciliul be-

neficiarilor și monitorizarea minuțioasă a fiecărui caz în parte.

Centrul pentru copiii străzii „Morcoveață”

În colaborare cu poliția, Centrul „Morcoveață” depistează copiii străzii și le soluționează problemele. Impresionante în activitatea acestor două organisme sînt raidurile în oraș – niște raiduri total diferite de raidurile gălăgioase, cu sirene polițienești... Mașina poliției cu care se merge la aceste operațiuni este viu colorată și foarte atractivă pentru copii. Grație acestei ingenioase modalități de a atrage copiii, ei nu fug să se ascundă de poliție, ci din contra, intră singuri în discuție cu polițiștii și angajații centrului. Prin această originală abordare, cei implicați în operațiune reușesc să convingă minorii să vină la centru. Cu forța, nu este adus nici un copil. Între copii și polițiști s-a format o relație de suflet, de amicitie, adică o relație pur omenească generatoare de încredere reciprocă.

Adevărata performanță a celor de la Centrul „Morcoveață” rezidă tocmai în formarea unei atitudini pozitive în relația dintre cele două părți. De menționat că relația cu poliția nu a fost întotdeauna atât de familiară, fapt care este încă o victorie a angajaților centrului.

De notat că centrul este dotat cu toate comoditățile pe care copilul venit din stradă nu le-a avut în familia lui. Accesul la bucătărie este liber în orice oră de zi sau de noapte, această încăpere fiind gîndită astfel încît copilul care ajunge noaptea la centru să-și poată găsi singur de mîncare.

Finalitatea serviciilor acestei instituții este întoarcerea copilului în familia sa, după ce se reușește înlăturarea problemelor care au impus copilul să ajungă în stradă.

La « Morcoveață » numărul personalului variază între 7 și 8 angajați, principalul în instituție fiind psihologul. De remarcat că ierarhiile existente de jure în centrele pe care le-am vizitat la Bacău sînt bine camuflete, astfel ca beneficiarii să simtă o atmosferă de familie, în care fiecare face totul din îndemnul inimii, fără a se subordona cuiva. Atmosfera formală există doar în timpul ședințelor care, de regulă, au loc în prima jumătate a zilei, atunci cînd copiii sînt la școală sau la grădiniță.

Centrul Lalelelor – un centru pentru copiii abuzați

Centrul Lalelelor funcționează în baza colaborării cu organizația olandeză "Betania", care a finanțat

lucrările de renovare și dotare a centrului. Instituția este destinată copiilor abuzați fizic, sexual, emoțional și celor neglijăți. Centrul poate găzdui pînă la 25 de copii cu vîrsta cuprinsă între 3 și 18 ani.

O lecție pentru noi ar fi ședințele cu participarea judecătorului, procurorului și poliției, organizate săptămînal la inițiativa administrației centrului. La aceste ședințe sînt soluționate în mod operativ cazurile copiilor care au fost supuși abuzului. Un caz extrem de grav este cel al unui minor de vîrstă preșcolară, care și-a pierdut vîzul fiind maltrat de propria mamă. În ciuda dramei sale, copilul este foarte dezghețat, comunicativ și ager.

Centrul Lalelelor a reușit să ofere beneficiarilor un confort intim absolut necesar. Fiecare copil plasat la această instituție are dulăpiorul său, noptiera pentru lucrurile personale, iar în cameră nu stau mai mult de patru inși. La dorință, fiecare copil face piața împreună cu asistentul social și poate participa la prepararea prînzului, cînei sau micului dejun.

Extrem de reușit este și proiectul edificiului – în centrul clădirii se află sala de zi, mobilată cu fotolii, canapele, dotată cu jucării, cărți și televizor, dormitoarele fiind plasate pe cerc, în jurul acestui living. La etajul superior se află spălătoria și uscătoria, unde copiilor le place să dea o mîină de ajutor. La parter, e garajul și o sală de sport și tenis. Curtea este la fel foarte atractivă, datorită florilor, pomilor și băncuțelor. Ideea centrului este ca copiii să găsească aici o atmosferă cît mai caldă, care i-ar ajuta să depășească starea în care se află și să uite prin ce au trecut.

În loc de concluzii

Despre următoarele vizite de studiu pe care le vor întreprinde la Bacău reprezentanții altor centre de alternativă din Republica Moldova, vom relata în edițiile următoare ale „Alternativelor rurale”. Cert e că primele vizite la Bacău prefigurează un rezultat încurajator, confirmînd necesitatea realizării ideii lansate de organizatori – instruirea personalului centrelor din Republica Moldova și transferul de noi metode de lucru și tehnici moderne în asistența socială. Obiectivul final este COPILUL, pentru că, potrivit lui Ashley Montagu, copilul este o ființă minunată nu prin ceea ce face, ci prin ceea ce promite a fi.

“A.R.”

■ **Ecaterina BUCUR**, psiholog, Centrul de plasament temporar al copiilor străzii din Hîncești:

Colegii din România au renunțat demult la orfelinat

Cred că am avut noroc că am vizitat anume Bacăul, acest municipiu deținând înființarea pe țară în protecția copilului. Ne-a surprins colaborarea dintre Direcția generală pentru protecția socială a copilului și serviciile comunitare, la Bacău funcționând o rețea de protecție a copilului bine pusă la punct. Acolo nu se prea vorbește despre protecția copilului, ci se asigură această protecție. Poliția, medicii, psihologii, asistenții sociali dau dovadă de spirit de echipă și este interesant faptul că nu se lucrează doar cu consecințele, cu soluțiile cosmetice, dar se ajunge pînă la esența problemei. De notat că modelul românesc e aproape identic cu cel de la Chișinău și incomparabil cu mecanismul orașelor sau raioanelor, unde există cîte o singură persoană responsabilă de protecția copilului și cîteva asistenți sociali.

La Bacău am văzut centre de zi pentru minorii delincvenți și acest lucru ar trebui preluat urgent de noi. Dacă un adolescent este arestat, el este dus în

izolatorul de anchetă alături de infractori cu "vechime în muncă". Evident, nimerind în acest mediu oribil, copilul are foarte puține șanse să revină la normalitate. Un centru de plasament temporar unde li s-ar da o șansă, unde ar fi tratați foarte bine, ar fi o alternativă pentru ei.

Ne-a surprins modalitatea de lucru cu copiii veniți din stradă. Angajații de la direcție sînt ca niște prieteni ai acestor copii, nu niște moralisti sîcitori. Colegii noștri din România au avut nevoie de circa zece ani ca să ajungă la această etapă în

protecția copiilor. Și, ce mi se pare mai important, este faptul că ei s-au dezis de instituțiile-mamut pe care noi le mai avem încă, adică de orfelinat.

Un lucru extraordinar în România este că dacă se iau copiii din orfelinat și sînt duși în familii sau în centre de tip familial, aceeași direcție o iau și banii. La noi nu e așa. Acolo unde se duce copilul ar trebui să se ducă și alocațiile, și indemnizațiile destinate pentru el. În cazul României, dacă copilul e plasat într-un centru, 30 la sută din întreținerea lui și-o asumă primăria de unde vine mi-

norul. Astfel se previne instituționalizarea copiilor, deoarece administrația publică locală poate decide să aloce cele 30 la sută familiei copilului, acest ajutor fiind de mare însemnătate pentru ea. Prin urmare, problema se rezolvă la nivel local și se previne aducerea copilului într-un mediu în care are ce încălța și ce mîncă, dar novic pentru sufletul său (sindromul copilului de internat).

Este posibil să se adopte și la noi o lege în care să se spună că problema copilului dintr-o localitate oarecare este problema respectivei localități.

■ **Olesea MATEI**, chinetoterapeut la Centrul „Casa pentru toți” din Ungheni:

Săli dotate pentru copiii cu dizabilități

Am fost cazați pentru cinci zile la Complexul de servicii comunitare pentru copii din Bacău, unde am lucrat aproape tot timpul alături de medicul chinetoterapeut de acolo. Mi-a plăcut sala bine amenajată pentru copiii cu dizabilități fizice, dotată

cu aparate de sport, cu piscină uscată, foarte comodă pentru categoria respectivă, multitudinea de jucării și jocuri care îi stimulează pe copiii cu deficiențe.

M-a impresionat Centrul Lalelor, o instituție pentru copiii abuzați, de fapt, cel

mai dotat din Bacău, grație investițiilor străine făcute în acest centru. Este uluitor lucrul celor de la Centrul „Profamilia”, ai cărui beneficiari sînt copiii din familii vulnerabile și purtători ai virusului HIV. Lucrătorii centrului au reușit să convingă școlile

și societatea în general că acești copiii pot frecventa o școală obișnuită și că nu prezintă nici un pericol pentru colegii lor. A fost o luptă grea, dar pînă la urmă au reușit. La noi ar fi mult mai greu să realizăm asemenea performanțe.

■ **Maria CALCHEI**, directorul Centrului „Casa pentru toți” din Ungheni:

Familii maternale au șanse și la Ungheni

Direcția generală de protecție a copilului din Bacău funcționează în baza unei strategii elaborate de Consiliul județean Bacău, care prevede promovarea, asigurarea și respectarea drepturilor copiilor, plasarea într-o zonă de interes special a copiilor și familiilor aflate în situație de risc.

Misiunea direcției este ca, pînă în 2007, să finali-

zeze procesul de dezinstituționalizare și asigurare a alternativelor de tip familial pentru copiii aflați în dificultate. Deci, specialiștii români din branșa noastră pot oferi o alternativă de tip familial. Pe lângă direcție funcționează două complexe de servicii comunitare, un centru de plasament, șapte servicii în aparatul direcției și secretariatul comisiei pentru

protecția copilului.

Demnă de toată admirația este activitatea asistenților maternali profesioniști. Pînă se rezolvă problema familiei biologice a copilului, acesta este plasat temporar într-o familie maternală profesionalistă.

Evident că familiile respective au stimulente financiare ca să facă acest lucru și că există și familii care au întors copilul la centru

din cauza că nu au avut suficientă răbdare. Dar asemenea cazuri sînt foarte puține. La Ungheni există un proiect prin care o idee similară ar avea șanse de izbîndă. Chiar s-a și făcut ceva în acest sens. În vara curentă, copiii din școala-internat au fost plasați în familii maternale unde și-au petrecut vacanța. Ideea poate fi aplicată și în timpul vacanței de iarnă.

■ **Zinaida Podîngă**, directorul Centrului de plasament temporar al copiilor străzii din Hîncești:

Autoritățile din Bacău nu lasă lucrul de azi pe mâine

Colegii de la Bacău ne-au furnizat o mulțime de informații, multe tehnici de lucru, multe secrete pe care nu le găsești în materialele teoretice. În plus, ne-au pus la dispoziție practica lor extraordinară acumulată în timp și documente bine prezentate. Mi-a plăcut modul în care se ține evidența, se întocmesc registrele, documentele și dosarele. Spre deosebire de autoritățile de la noi, conducerea Bacăului are abilități de a rezolva problema, nu așteaptă ca aceasta să genereze una nouă. Dacă lăsăm problema pentru mai tîrziu, putem să ne pomenim cu cîteva generații la rînd crescute prin internate.

Mi-a plăcut Centrul tinerelor mame sau Centrul maternal, care conlucrează cu maternitatea. Aici li se oferă un adăpost mamei nepregătite pentru această postură nouă, tinerelor mame repudiate de familiile lor sau abandonate de parteneri. Așadar, mamele găsesc susținere, cele cu mulți copii sînt ajutate să-și găsească un loc de muncă. Aceste centre, prin sprijinul pe care-l acordă mamei, previn abandonurile. Firește, și la noi se fac multe lucruri, dar totul pare oarecum „dezlinat”. Am fost curioasă să știu dacă există și la ei cazuri nesoluționate. Sigur că au, dar extrem de puține.

În România se lucrează mult cu minorii aurolici (toxicomani) și cu cei care se droghează. Noi facem abstracție de acest fenomen și vrem să credem că el nu afectează orașele noastre. Ceea ce este fals. Mă tem că atunci cînd vom deschide ochii, va fi prea tîrziu.

Lucrătorii centrelor din Bacău și angajații Direcției pentru protecția copilului au fost foarte drăguți cu noi și ne-au acordat un sprijin total. Ținem să-i aducem mulțumiri dnei Marilena Mocanu, pentru amabilitatea și ospitalitatea cu care ne-a tratat pe durata vizitei.

■ **Tatiana BODRUG**, pedagog social la Centrul „Casa pentru toți” din Ungheni:

Tradiții în protecția copilului

Ne-a plăcut totul la Bacău, începînd de la organizare și terminînd cu cele văzute. Am adus multe jocuri de acolo, fișe de evaluare. M-a uimit faptul că copiii cu handicap sever, care nu pot vorbi, construiesc puzzle. Lucrătorii sociali și pedagogii se dedică totalmente acestor copii despre care, la prima vedere, crezi că nu mai au nici o șansă de evoluție. Pedagogii din Bacău mi-au trezit o mare admirație, deoarece te minunezi de unde găsesc atîta răbdare, pentru niște copii cu un handicap atît de sever. Am impresia că societatea de dincolo de Prut este mai receptivă față de aceste categorii dezavantajate. Noi nu sîntem mai puțin sensibili, dar circumstanțele sînt de asemenea natură, încît nu se pot face prea multe pentru ei.

M-a surprins mult tradiția care există de mai mulți ani în colaborarea dintre centrele ce prestează servicii sociale și stat, adică autorități. Ținînd cont de faptul că centrele noastre au abia un an de activitate, cel mult – doi, la noi această relație abia se înfiripează. Gazdele au rămas șocate cînd au auzit că în Republica Moldova mai există orfelinat cu 400-600 de locuri. Aceste instituții au intrat de mult în istoria României.

Materiale pregătite de Natalia RĂILEANU

PREZENTUL CE NE DOARE

Copiii străzii - un fenomen alarmant

Problema copiilor străzii rămâne mereu actuală, pe de o parte datorită specificului acestui fenomen social, iar pe de altă parte - drept consecință a lipsei unor măsuri eficiente de protecție destinate respectivei categorii de copii.

Fenomenul copiii străzii s-a manifestat mai pregnant în orașele din Republica Moldova începând cu anul 1995. Potrivit unor statistici, în 1999 în evidența poliției din municipiul Chișinău figurau circa 400 de copii vagabonzi, iar în 2002 numărul acestora depășea 600.

Cauzele principale care stimulează vagabondajul țin de situația familiilor, în special de sărăcie, dezmembrarea familiei, degradarea morală a părinților, care degenează în abuz, neglijare și violență domestică. Unii minori vagabondează, cerșesc, abandonează școala, săvârșesc infracțiuni ca urmare a faptului că se simt abandonați de părinții lor plecați peste hotare în căutarea unui câștig care le-ar asigura un trai decent.

Conform datelor Direcției municipale pentru protecția dreptu-

rilor copilului din Chișinău, în 2002 au fost lipsiți de drepturi circa 131 părinți, numărul total al copiilor rămași fără îngrijire părintească fiind de 1244. Prima tentativă pentru această categorie de minori este, evident, strada.

Problema cea mai gravă a copilului din Moldova poate fi formulată astfel: existența, pe de o parte, a unui segment de populație care se confruntă cu o sărăcie nemaipomenită - "furnizor" continuu de copii abandonați, neglijăți și chiar victime ale violenței și exploatării în propria familie și, pe de altă parte, lipsa alternativelor sistemului de instituții, care nu reușesc să ofere un mediu adecvat integrării și dezvoltării normale a copilului.

La momentul actual, se impune necesitatea dezvoltării unor servicii speciale de resocializare și reintegrare familială a copiilor aflați în dificultate. Crearea Centrului de resocializare a copiilor străzii va servi drept model de protecție socială adresată copiilor aflați în situație de risc. Centrul prevede diversificarea serviciilor centrate pe copil și pe familia acestuia pentru a înlătura riscurile expunerii minorilor la variate forme de abuz, neglijare

și exploatare, precum și riscul de abandon.

Rețeaua internă a centrului constă în stabilirea unui mecanism de colaborare cu Oficiul forței de muncă, Departamentul educației, tineret și sport, Inspectoratul municipal pentru minori, Oficiul stării civile, asociațiile medicale etc.

Pentru că statul nu poate fi singurul furnizor de servicii pentru copii, activitatea centrului se va baza pe parteneriate cu organizațiile neguvernamentale active în domeniul protecției copilului care, datorită experienței acumulate pe parcursul anilor, pot veni cu soluții creative în favoarea beneficiarilor acestui proiect.

În acest sens, pot fi menționate următoarele ONG-uri: Centrul național de prevenire a abuzului față de copii, Centrul de informare și documentare în drepturile copiilor, Asociația de resocializare a copiilor străzii (ARCS). Proiectul va apela la competența specialiștilor din centrele organizate de către aceste ONG-uri, precum și la catedrele de asistență socială de la USM și UPS „I. Creangă” din Chișinău.

La momentul actual, în Moldova există un număr apreciabil de tineri care își fac studiile universitare în domeniul asistenței sociale. Centrul ar putea deveni o școală ce le-ar oferi posibilitatea de a acumula experiență.

Centrul va fi deschis către comunitate grație oportunităților de recreare, inclusiv pentru copiii din cartier. Astfel, se vor crea condiții favorabile de socializare pentru copii - locuitori temporari ai centrului. Realizarea proiectului va permite o îmbunătățire a situației copiilor aflați în dificultate și familiilor lor, va contribui la dezvoltarea spiritului comunitar și practicilor de voluntariat.

Rodica COREȚCHI,
directorul Centrului
„Casa Gavroche”

CENTRUL „ALTER EGO” DIN CĂUȘENI

Gheața neîncrederii s-a topit

Centrul „Alter ego” din Căușeni activează mai mult de un an și jumătate, avându-i în obiectiv pe minorii delincvenți și pe cei aflați în pericol de a comite crime. El își desfășoară activitatea într-o clădire renovată cu suportul FISM.

Potrivit statisticilor de ultimă oră, în municipiul Căușeni au reședință permanentă șapte mii de copii, două mii dintre aceștia locuind în condiții mai mult decât mizere. În oraș există aproximativ 350 de familii care reproduc potențialii delincvenți. Anual, 150 de copii se manifestă în mod antisocial, circa 50 dintre ei figurând în evidența organelor de interne. În fine, 9-10 minori ajung pe banca acuzaților, iar 1-2 sînt lipsiți de libertate din cauza crimelor grave pe care le comit. Ceilalți, avantați de faptul că vârsta nu permite să fie privați de libertate, revin în mediul care stimulează criminalitatea.

Iată un tablou care nu lasă loc pentru optimism. Sesizînd drama-

tismul situației, colaboratorii Centrului pentru reabilitarea socială a copiilor „Alter ego”, iar, ceva mai înainte, membrii Agenției de implementare a acestui proiect, s-au străduit să asigure o relație stabilă și funcțională cu administrația locală, cu părinții și instituțiile ce pot proteja drepturile și interesele copiilor aflați în dificultate.

Astfel, nu fără mari greutăți, „Alter ego” și-a constituit propria rețea de instituții cu care colaborează pentru a asigura respectarea acestor drepturi. Primii parteneri ai centrului sînt astăzi Asociația psihologilor, Comisia medico-psihopedagogică, Școala-internat specială din Soloneț, școlile și grădinițele din municipiu, orfelinatul din Tighina și școlile auxiliare din raion, FISM, Fundația SOROS, UNICEF, PRO Didactica etc. La alt nivel, centrul colaborează cu poliția, Oficiul forței de muncă, primăria, direcțiile de învățămînt, tineret și sport și cultură. O relație bună este creată și cu spitalul și clinica municipală, Centrul medi-

cilor de familie, Consiliul municipal pentru protecția drepturilor copilului, precum și catedrele Asistență socială a universităților din Chișinău, Bălți și Stockholm.

Probleme ce nu pot fi amîinate

Evident, ne-am confruntat cu o mulțime de probleme care ne-au împiedicat activitatea. Lipsa legilor privind copilul aflat în dificultate și asistența socială ne torpilează acțiunile și este foarte complicat să lucrăm fără un mecanism acceptat la nivel legislativ. În primărie lipsește persoana responsabilă pentru protecția drepturilor copiilor și din acest motiv, activitatea centrului deseori este verificată de persoane incompetente. Nu se poate face abstracție nici de conservatorismul funcționarilor publici de care depinde rezolvarea problemelor ce apar la implementarea unui proiect. La mijloc mai e și stilul vechi de conducere al funcționarilor care cred că trebuie să vadă imediat schimbarea copiilor, fără a ține cont de

faptul că acești copii au trăit și s-au format într-un mediu ostil ani de-a rîndul și că nu-i poți transforma peste noapte în niște modele pentru cei de-o vîrstă cu ei.

Inițial, ca să obținem sprijinul comunității, am avut nevoie de multă răbdare și putere de convingere. Oamenii erau speriați de ideea că în preajma grădiniței va funcționa un centru de zi pentru copiii delincvenți sau pentru potențialii infractori. Consiliul local era deranjat și de faptul că va trebui să identifice surse suplimentare pentru întreținerea centrului, adică pentru alimentație, salarizare și diverse servicii... Dar aceste temeri țin deja de trecut.

Centrul este familia care lipsește copilului din stradă

În ciuda circumstanțelor deloc stimuloare pentru noi, putem afirma că am reușit să spargem gheața neîncrederii cu care eram tratați la începuturi de către societate și, mai ales, de unii factori de decizie. Unii dintre ei au dat

dovadă de înțelegere, ne-au întins mîna și astăzi ne bucurăm de o colaborare care ne înlesnește munca. Ni se pare foarte important faptul că majoritatea părinților ai căror copii sînt beneficiari ai centrului și-au schimbat atitudinea față de colaboratorii noștri și au o reacție prin care încurajează activitatea instituției. O altă performanță a noastră este faptul că o bună parte din căușeneni au devenit mai îngăduitori față de copiii aflați în dificultate.

După felul cum arată și cum este conceput, centrul nu are nimic în comun cu o instituție cu regim de detenție. Copiii frecventează școlile din oraș, își pregătesc temele la centru, practică activități sportive și creative, iar serile, se întorc în familiile lor. Dacă le au. Cei care nu le au, rămîn la centru. Și vă asigur că găsesc aici și căldură, și dragoste, și familia care le lipsește în stradă.

Pavel RAZUMAS,
Centrul „Alter ego”

CENTRUL DE PLASAMENT TEMPORAR DIN BĂLȚI

Călăuză într-un anevoios drum spre casă

Pe parcursul activității mele de jurnalist am vizitat nu o dată instituții de copii, dar ceea ce mi-a fost dat să văd la Centrul de plasament temporar al copiilor în situație de risc din Bălți, a fost ceva cu totul deosebit. Or, acesta nu este un centru pentru copiii speriați de propriul prezent și viitor, "culeși" din stradă de către polițiști. La copiii de aici nu țipă nimeni și nici nu-i supraveghează cu strâșnicie, precum am văzut că se face în alte locuri.

Am deschis porțile de fier a unei grădinițe de copii inundată în verdeață unde, la o măsură așezată la umbră, câțiva copii confecționau de zor niște păpuși din cîrpe. Asistentul lor mi-a spus că directoarea centrului, Alexandra Guleac, era la un seminar la Chișinău, situație care m-a descumpănit de-a binelea. În oricare altă instituție, lipsa directorului ar fi însemnat un fiasco sigur pentru misiunea mea, deoarece nimeni în locul șefului nu și-ar asuma responsabilitatea pentru un interviu. Aici însă mi s-a spus că Tatiana Ignatișin, directorul-adjunct al centrului, îmi va răspunde de toate întrebările.

Copiii străzii renunță la gări și subsoluri

Tatiana Ignatișin a lucrat, pînă nu demult, la Consiliul județean Bălți, în cadrul Direcției învățămînt, tineret și sport. La centru a ajuns datorită Fondului de Investiții Sociale din Moldova, care a investit 75 mii de dolari în această instituție destinată copiilor în situație de risc – fenomen alarmant la Bălți, astfel fiind deschise locuri de muncă pentru pedagogi și psihologi.

"Am căutat de la bun început să soluționez problemele sociale ale copiilor care au nimerit la noi, ne-a spus interlocutoarea. Aici ei se află de la șase luni pînă la un an. Am venit cu o altă abordare a problemei, căutînd forme alternative de îngrijire a copiilor prin care am încercat să zădărnicesc întoarcerea în mediile inadecvate sau criminale."

La selectarea beneficiarilor, centrul a impus deocamdată anumite restricții. În vizorul instituției nu intră copiii narcomani sau alcoolici. De asemenea, nici copiii din familii numeroase sau minorii care figurează în evidența poliției, deoarece centrul încă nu dispune de modalități de tratament și reabilitare socială a acestora. La fel, nu se lucrează cu co-

pii cu handicap, din motiv că nu există posibilități pentru îngrijiri medicale. Dar aceste restricții sînt temporare. Tatiana Ignatișin a remarcat că principala misiune a centrului este să-i aducă pe copii la un mod de viață normal. Centrul a fost conceput ca un model de tip familial. Primii copii care au nimerit aici au fost din categoria celor care nu au măcar acte de identitate.

Mama a doi frați aflați aici – unul de 9, iar altul de 16 ani – a murit acum două luni de cancer. Băieții au rămas ai nimănui, fără nici un document care le-ar confirma identitatea, fără rude, cu excepția unei mătuși care nu are cu ce-i întreține. Cel mai mic a fost adus de la gară de una din vecinele de bloc, care l-a găsit acolo cerșind. Celălalt frate, de 16 ani, a reușit să facă timp de un an și jumătate o școală de meserii. Una din cele mai mari probleme pe care le are direcția centrului este de a le oferi acestora acte de identitate.

Este foarte complicat, deoarece ei nu au nici o adeverință care ar dovedi apariția lor pe lume...

Regimul de aici favorizează reabilitarea copiilor străzii. Este un regim blînd, care le permite să plece acasă sau la rude, la magazin după cumpărături ori de cîte ori au nevoie.

Fiecăruia i se găsește o ocupație după plac. Destul de repede, scopul a fost atins. Copiii aflați aici au reușit să-i convingă pe unii de seama lor întîlniți la gară sau oploșiți prin subsoluri să vină la centru, unde pot găsi hrană, un pat curat, condiții excelente în care ei nu sînt deprinși să trăiască.

Studentii și scoutii tratează suflete de copii

Între cei peste 20 de copii aflați aici am întîlnit câțiva tineri, studenți la Facultatea de pedagogie și psihologie a universității din

Bălți. Unul dintre ei, Tudor Păgînu, și-a motivat destul de original misiunea: "Facem, domnule, o școală bună aici, o școală pe care nici universitatea nu poate să ne-o dea – încercăm să tratăm sufletele acestor copii. Unii dintre ei, supuși anterior violențelor în familie, și acum strigă prin somn, alții iau dezmiertarea drept insultă. Noi reușim ceea ce educatorii și asistenții sociali nu reușesc – să pătrundem mai lesne în sufletul lor, să-i ajutăm să-și uite durerile și să-și depășească complexele."

Nu este întîmplătoare implementarea programului DART de

atul de 15 ani mi-a spus că-i place aici, că vine cu echipa de scouti din clasa lui și că dorește să organizeze cu copiii de aici un marș pînă la o mănăstire de prin părțile locului.

Sponsori puțini, dar prieteni de nădejde

Centrul "Drumul spre casă" a fost creat datorită entuziasmului unor pedagogi notorii din Bălți și al membrilor Asociației de femei "Logos". Deși funcționează de aproape jumătate de an, abia acum a început finanțarea de la bugetul

tiana Ignatișin. În municipiu activează una din școlile republicane-internat cu ciclul gimnazial, dar statul are grijă de acești copii doar pînă în clasa a noua. Dacă reușesc să se înscrie undeva pentru a face carte e bine, dar marea majoritate a celor care nu au părinți ori rude nimeresc în stradă, iar acolo este ușor să încalci legea, să nimeriști după gratii ori să ți se întîmple orice nenorocire. Conducerea centrului implementează programul de activități prin care s-ar integra în societate și acești tineri. Administrația centrului vrea ca ei să locuiască aici, să învețe la o

reabilitare a victimelor violenței în familie. Diana Cușnir, de asemenea studentă, psiholog de specialitate, este de părere că societatea, dacă se respectă, trebuie să se apropie de copiii marginalizați și excluși din rîndurile ei.

La centru am mai întîlnit încă un soi de voluntari. Dimitri Ignatișin, fiul Tatiane Ignatișina, mi-a recitat chiar o bucată din satira "O vospitanii" scrisă de Antioh Cantemir, unul din întîistătătorii poeziei culte ruse. Băi-

municipalității, ceea ce ne inspiră speranța că pedagogii și lucrătorii sociali de aici vor fi salariați. Acum, centrul există mai mult din mila unor întreprinderi și instituții care îl ajută cum pot. Combinatul "Produce cerealiere" și AȘP "Selecția", instituție științifică cunoscută în Moldova și peste hotare, ajută centrul cu zahăr, făină și legume, iar "Holand Help" și "Emaus" - misiuni bisericești din municipiul Bălți - îmbracă și încălță copiii de aici. Brutăria "Lariat" furnizează piine în cantități suficiente, iar din piinea care rămîne se fac pesmeciori.

Deocamdată, aceștia sînt sponsorii - firme și întreprinderi cu posibilități modeste - dar care niciodată nu s-au lăsat rugate de ajutorul lor.

Astăzi, centrul are nevoie de sprijinul mai multor agenți economici din municipiu. Este nevoie de un televizor și de un aparat de radio, de veselă și de cărți în limba română, de surse financiare pentru excursii și grupuri de lucru pe interese.

Cu regret, nu doar copiii străzii au nevoie de asistența Centrului "Drumul spre casă", remarcă Ta-

școală de meserii, iar, ulterior, să-i ajute să se angajeze la serviciu și să-și găsească un loc stabil de trai.

Solicitat de noi, jurnalistul Pavel Dumbrăveanu, fost șef al Biroului relații cu publicul la Consiliul județean Bălți, ne-a spus că transformarea grădiniței într-un centru de plasament al copiilor din familii dificile a fost posibilă datorită unor pedagogi cu suflet mare. "Această instituție a fost o salvare pentru peste 20 de copii din familiile în care, din diferite motive, lipsesc părinții. "Casa de copii nu e acasă", am auzit undeva o asemenea slogan. Să știți că centrul de plasament de pe strada Șevcenko îi apropie pe acești copii de vatra lor."

În curînd, Centrul de plasament "Drumul spre casă" va putea oferi servicii pentru 55 de persoane. Conform unor statistici, numărul copiilor vagabonzi în municipiu depășește cifra de 150. Este important că mulți dintre ei pot găsi în orașul lor un loc în care există condiții decente și în care, cu ajutorul unor oameni buni, încep să înțeleagă ce înseamnă o casă în care ai parte de grijă părintească.

Ion CERNEI

CENTRUL DE PLASAMENT TEMPORAR DIN CHIȘINĂU

Între trecut și prezent

Pe fundalul căsuțelor cenușii și sărăcicioase dosite în spatele clădirilor de lux de pe bulevardul Ștefan cel Mare al Chișinăului, Centrul de plasament temporar al minorilor din vecinătatea acestora îți luminează privirea. Jumătatea de clădire, vopsită în culori pastelate, a fost renovată cu sprijinul Fondului de Investiții Sociale din Moldova și contrastează izbitor cu cealaltă jumătate a sa – veche, prăfuită, cu balcoane ruginite. Două jumătăți ca o întâlnire dintre prezent și trecut.

Arcadele de deasupra geamurilor înalte, termopan, ale clădirii cu etaj din strada Lev Tolstoi, te fac să intuiești vechimea acesteia. Impresia nu este înșelătoare. Localul a fost construit încă în 1812 de un evreu bogat pentru copiii săraci ai conaționalilor săi din Chișinău. Din întâmplare ori expres, după aproape două secole, aceiași pereți au aceeași destinație – să adăpostească copii vagabonzi, rătăciți, cerșetori, fără familie sau respinși de aceasta.

Deasupra ușii de la intrarea în instituție, atîrnă inscripția "Ministerul Afacerilor Interne", ceea ce înseamnă că centrul se subordonează respectivei structuri de stat. Acest lucru este confirmat și de unitatea de gardă din hol plasată discret în stînga casei, ca să nu intimideze vizitatorii.

Deși de doi ani regimul de aici nu mai este unul strict polițienesc, de unitatea de gardă și de cei cîțiva polițiști mai este încă nevoie. Mai ales în cazurile în care aici nimeresc mici infractori care nu sînt subiecți ai Codului Penal.

Centrul este singura instituție republicană care repatriază minorii din alte state și care primește minorii moldoveni repatriați de poliția statelor vecine. După renovarea clădirii, aceasta poate adăposti pînă la 60 de copii, comparativ cu 25 de minori în vechile condiții. În ziua vizitei noastre, la Centrul de plasament se aflau 17 copii. Timp de 7 luni ale anului în curs, numărul celor plasați provizoriu aici a ajuns la 915.

Libertate sau regim de penitență?

Diferențele dintre centrul de azi și cel de acum 8 ani sînt uriașe. Anterior, centrul se afla într-o clădire de pe strada Herson, împrejmuită de un gard uriaș, de unde copiii puteau ieși doar sub supravegherea

polițiștilor, fiind însoțiți de ei chiar și la baie. Astfel, ideea reformării Centrului de plasament pentru minori devenise o obsesie pentru angajații acestuia.

Ana Novac, directorul-adjunct al instituției, ne spune că serviciile oferite de Centrul de plasament al minorilor, altădată numit Centrul de triere, au avut o evoluție interesantă – de la un sistem de servicii strict polițienesc la un sistem de servicii sociale de alternativă. „Ideile s-au schimbat de la perioadă la perioadă, își amintește Ana Novac. Inițial, credeam că cel mai important e să renovăm clădirea, după asta – că trebuie să începem cu reorientarea profesională a efectivului, iar mai tîrziu – că pe lîngă echipa de polițiști e nevoie să angajăm asistenți sociali, medici, psihologi și pedagogi. Echipa de asistenți sociali, introdusă acum doi ani, a fost o noutate pentru sistemul de interne.”

Căutînd să colaboreze cu diverse organizații neguvernamentale, angajații centrului au fost uimiți de receptivitatea Trustului european al copiilor, prin intermediul căruia au început reparația capitală a clădirii. Prima etapă a reparațiilor a fost, inițiată cu suportul în valoare de peste 700 mii de lei al trustului. Cea de-a doua etapă de renovări a fost finalizată recent, cu susținerea Fondului de Investiții Sociale din Moldova, care a acceptat să finanțeze proiectul în vara anului trecut. Microproiectul a costat 75 mii de dolari. „A fost nevoie să demolăm pereții și să construim alții, să schimbăm sistemele de canalizare, de asigurare cu apă, să punem parchetul și linoleumul, să acoperim cu faianță albă scara ce duce la etaj, ne relatează directorul centrului Igor Druță. Din aceeași sumă, a fost procurat întregul mobilier al instituției. Cu suportul Direcției Elvețiene, a fost amenajată curtea centrului, concepută ca un teren de joacă pentru copii. La 18 iunie curent, a avut loc inaugurarea centrului.”

Alternative instituționalizării

Centrul nu a suportat doar o schimbare de aspect, ci și una conceptuală. Ideea a fost ca toate serviciile să fie orientate spre interesele copilului, pentru schimbarea vieții copilului aflat în dificultate. În republică nu există alt centru cu o capacitate atît de mare, orientat spre o categorie atît de diversă de beneficiari. Dacă anterior perioada limită de aflare a minorilor în centru era de 60 de zile, acum aceasta a crescut pînă la 6 luni. Cele două

luni erau prea scurte pentru ca personalul centrului să reușească să pătrundă în esența problemei și să o soluționeze. Uneori, trebuiau restabilite actele copilului, în alte cazuri copilul nu știa de unde vine și nici macar cine este. În două luni era imposibil să se afle toate aceste lucruri. Astăzi, numărul angajaților centrului este de 43 de persoane, unele dintre care se deplasează în satele minorilor ajunși la centru și încearcă să reconstituie dosarele sau istoria vieții fiecăruia dintre ei.

Centrul are chiar și un autobuz vechi, produs după cel de-al doilea război mondial, despre care străinii care vizitează instituția cred că este o piesă de muzeu asamblată cu miinile personalului.

Dacă anterior existau foarte puține alternative instituționalizării, astăzi centrul are mulți parteneri printre centrele ce prestează servicii sociale de alternativă și organizațiile neguvernamentale ce pot prelua copiii sub tutela lor. De exemplu, frații Malvina și Maxim

Munteanu au fost plasați la Casa „Așchiuță” deschis de Organizația „Salvați copiii”. Cei de aici vor încerca să le găsească o familie.

Eugen, un copil delinvent din sectorul Botanica, de 13 ani, a fost adus la Centrul de plasament de pe strada Tolstoi acum cîteva săptămîni. De două luni evadase de la Școala specială de la Soloneț, timp în care s-a ținut de furat și a vagabondat. Avea mîna fracturată, se simțea foarte prost, obosit și hăituit ca un cîine. Nu a vorbit despre sine decît după intervenția psihologilor. Eugen a fost trimis înapoi la Soloneț. Directorul centrului, Igor Druță, consideră că băiatul nu este cu totul pierdut și că mai are șanse grație eforturilor pe care le depun zilnic psihologii. Însă doar lucrul echipei centrului este insuficient. Fără implicarea părinților sau rudelor copiilor, schimbarea acestora nu este garantată. În zilele de week-end copiii trebuie să meargă în familiile lor, dacă le au, alfel se simt uitați și inutili.

Centrul de plasament le-a schimbat viața

Administrația centrului își amintește cîteva cazuri relevante pentru ei. Grație intervențiilor sale, Mișa, un copil de 11 ani care tăia frunză la cîini prin Chișinău, și-a găsit tatăl ce locuia în Orenburg prin intermediul emisiunii de la canalul rusesc ORT „Jdi menea”. La emisiune, Mișa a aflat de la tatăl său că a fost numit așa în cinstea președintelui rus Mihail Gorbaciov și că era căutat de un an și jumătate. O experiență de neuitat este cazul Olgăi din Bălți. Mama fetei se afla la închisoare pentru că și-a ucis concubinul, iar copila locuia cu bunica ei într-o fermă de porci părăsită. Fetița de 12 ani a plecat

de acasă și a venit singură la centru, cu ajutorul celor de aici fiind înscrisă la o școală din Chișinău. După ce a absolvit clasa a 7-ua, mama ei a revenit și centrul nu a putut să-și mai asume responsabilitatea pentru ea. Olga însă nu a fost capabilă să reia legătura spirituală cu mama, care lipsise tocmai opt ani. În schimb, s-a integrat foarte bine în societate. Astăzi, Olga are 16 ani, a absolvit o școală serală și și-a găsit o slujbă de vînzătoare la piață. Se descurcă singură, își plătește chiria și nu trebuie să cerșească. Cel mai important este că poate privi lumea în ochi și că se consideră egală cu semenii. Centrul i-a schimbat viața.

În momentul de față, la Centrul de plasament pentru minori, se află un băiat și o fetiță din Javgur, Cimișlia, victime ale unui abandon. Lepădați de mama lor naturală, frații Cojocar au fost nevoiți să locuiască cu tatăl lor și cu mama vitregă, care avea și ea copii. Din păcate, a renunțat la ei și tatăl lor, plasîndu-i inițial într-un spital, pentru investigații, de unde copiii urmau să meargă într-o școală-internat. Administrația centrului din Chișinău, care i-a preluat de la spital, consideră că frații nu trebuie să ajungă într-un orfelinat, deoarece merită să aibă o familie. După ce va lua legătura cu autoritățile locale din satul de baștină al celor doi copii, administrația centrului speră să poată modifica decizia privind instituționalizarea lor.

Acestea sînt, în fond, grijile ce îi preocupă pe angajații Centrului de plasament al copiilor străzii. Să găsească o casă, o familie pentru acești minori, să le spună ce e bine și ce este rău. Și, de cele mai multe ori, le reușește.

Rodica CIORĂNICĂ

CENTRUL DE ZI „SPERANȚA” DIN CRIULENI

Căldura unui cămin adevărat

Centrul de zi „Speranța” pentru copiii cu cerințe educative speciale din Criuleni a fost deschis la 10 august 2000, cu suportul Fundației SOROS Moldova. În prezent, centrul este frecventat de 44 de copii cu deficiențe mentale și motorii, cu vârste cuprinse între 4-16 ani. Scopul acestei instituții este de a-i scoate din anonimat pe copiii cu retard și pe cei cu retenție în dezvoltare și de a-i ajuta să devină independenți, astfel încât să se poată integra în societate.

„Idea de a ajuta copiii cu cerințe educative speciale mi-a venit pe când activam în calitate de președinte al Comisiei medico-psiho-pedagogice din cadrul Direcției județene de învățământ și, concomitent, de inspector pentru educația timpurie, povestește Alexandra Grăjdian, directoarea Centrului „Speranța”. Asume atunci am înțeles că foarte mulți copii pot fi ajutați, că, dacă ar avea un sprijin la timpul potrivit, ar evita multe probleme în dezvoltare și s-ar încadra mult mai bine și mai ușor în procesul educațional”.

După deschiderea centrului, Alexandra Grăjdian s-a convins nu o singură dată de acest adevăr. „Dar până atunci... a fost o muncă grea și migăloasă”, își amintește directoarea. Înainte de a deschide centrul, grupul de inițiativă, alcătuit din patru pedagogi în frunte de dînsa, a investigat temeinic subiectul. „Împreună cu medicii am examinat cazul fiecărui copil din Criuleni și din localitățile apropiate, care are cerințe educative speciale, le-am trecut numele într-o listă interminabilă și așa a început epopeea „frecventării familiilor”, povestește directoarea centrului.

Dificultăți rămase în urmă

Cei patru pedagogi au mers în fiecare familie, au discutat cu părinții și le-au explicat pe îndelete ce au de gând să facă. „Am început de la părinți, pentru că familia este cea mai cointereseată în afirmarea copilului ca membru normal al societății. Pe lângă toate, părinții sînt cei mai buni educatori și mai bine decît ei nu cunoaște nimeni problemele copilului”, spune Alexandra Grăjdian. În ciuda eforturilor depuse, în prima zi la centru au venit doar patru copii. Treptat, însă, neîncrederea părinților s-a spulberat și acum, potrivit lucrătorilor instituției, chiar și copiii sănătoși vin în număr mare și solicită permisiunea de a frecventa Centrul „Speranța”.

La început, instituția nu dispunea

de foarte multe dintre lucrurile necesare. Centrul a fost găzduit de Grădinița „Spicușor”, care i-a oferit două încăperi. Dar cum acestea nu se încălzeau iarna, lucrătorii Centrului „Speranța” s-au confruntat cu probleme serioase chiar de la începutul activității.

Colaboratorii își amintesc cu un zîmbet amar despre cum a trecut prima iarnă. Atunci, pe o foaie mare de hîrtie au desenat un cămin în care, chipurile, ardea focul, au lipit acest desen pe perete, iar alături au pus cîteva saltele. Copiii se adunau lîngă acest cămin închipuit și astfel li se părea că în încăperea e mai cald. În acele momente a devenit clar că, pentru a obține rezultatele scontate, pentru o activitate eficientă, trebuie să li se ofere copiilor condiții de reabilitare cît mai bune.

Pentru a renova clădirea s-a apelat la Fondul de Investiții Sociale din Moldova (FISM). Și întrucît la realizarea proiectelor cu suportul FISM este obligatorie alocarea unei contribuții și din partea comunității, la insistența directorului centrului, primăria din Criuleni a decis să ajute și ea cu ce poate. Astfel, Centrul „Speranța” a încheiat cu primăria un contract de colaborare. Potrivit acestuia, administrația locală a dat în folosință centrului, pentru o perioadă de 15 ani, gratuit, unul din blocurile Grădiniței „Spicușor”, care de mai mulți ani era părăginit. De asemenea, autoritățile s-au angajat să suporte cheltuielile de întreținere a localului, precum și să asigure alimentația gratuită a copiilor de la centru o dată în zi. Tot din bugetul primăriei e achitat și salariul pentru trei lucrători ai Centrului „Speranța”.

„La început, am pus accentul pe activitatea cu copiii, spune Alexandra Grăjdian. Dar, totodată, ne-am dat seama că, fără un parteneriat viabil cu părinții și comunitatea, n-o să obținem nimic din ceea ce ne-am propus. A fost necesar să unim aceste trei componente într-un „triunghi” și ne-a reușit. Nu ne-a fost ușor, dar se merită efortul”, consideră directoarea.

Servicii pentru copii

Astfel, pe parcursul a trei ani, de cînd a fost deschis, centrul și-a orientat activitatea în trei direcții prioritare: munca cu copiii, cu părinții și cu comunitatea. Copiii beneficiază regulat de terapii în scopul reabilitării, fac diverse exerciții și ore speciale de chinetoterapie etc. Totodată, lucrătorii luptă pentru reintegrarea acestor copii în școala normală de cultură generală. Iar pentru aceasta, consideră ei, este necesar de a-i face și pe copiii sănătoși, și pe profesori, să fie mai toleranți față de

persoanele cu handicap.

„Sîntem conștienți că fără o colaborare cu școala și comunitatea nu putem avea sorți de izbîndă, spune Olga Lîsenco, director-adjunct la „Speranța”. Cu cît mai multe vor ști oamenii despre noi, despre acești copii și despre problemele lor, cu atît vor fi mai receptivi. Ne străduim să facem să dispară stereotipurile existente în societate vizavi de copiii cu deficiențe și astfel - să schimbăm mentalitatea comunității”.

Angajații centrului au reușit să stabilească relații strînse de colaborare cu instituțiile de învățămînt din Criuleni. Astfel, sînt organizate cu

fruntau și au reușit să se integreze în școala generală.

„Desigur, nu poți să rezolvi toate problemele acestor copii, nu poți să-i aduci la un nivel absolut normal, dar poți să-i sprijini ca ei să-și valorifice potențialul nativ și să devină independenți pentru a se putea integra în societate”, spune dna Grăjdian.

De obicei, copiii cu retard ușor sau cu retenție în dezvoltare sînt plasați cu certificat în școală și rămîn analfabeți, pentru că profesorul are un număr destul de mare de elevi și nu reușește să le atragă atenție tuturor copiilor, consideră directorul

În același timp, s-a pus accentul pe schimbarea mentalității părinților și pe implicarea lor cît mai activă în procesul de educare a propriilor copii. „Părinții care au un copil cu cerințe educative speciale au nevoie de ajutor în mod special, pentru că de obicei ei rămîn singuri față în față cu problema lor și, dacă vor să-și ajute copilul, nu știu cum ar putea s-o facă”, spune Alexandra Grăjdian. În acest scop, Centrul „Speranța” organizează în permanență seminare, mese rotunde în cadrul cărora părinților li se explică pe îndelete cum pot să-și ajute mai bine copilul, cum să se poarte cu el, cum să-l educe etc.

„Am considerat foarte important ca părintele să înțeleagă ceea ce dorim să-i spunem și să poată să se implice în discuție, am fost parteneri egali de la bun început. Am dorit ca la toate problemele pe care le-am discutat să se găsească o soluție prin intermediul propriei experiențe, să auzim părerea lor”, afirmă Olga Lîsenco. De asemenea, specialiștii centrului au elaborat și editat un „Ghid pentru părinții copiilor cu cerințe educative speciale”, pentru a facilita comunicarea dintre părinți și copiii lor.

Și dacă la primele întâlniri și seminare veneau doar mamele, la ultimele au venit chiar și vreo șase tați, povestesc cu bucurie lucrătorii centrului. Aceste întâlniri sînt eficiente, deoarece părinții au posibilitatea să discute despre problemele care îi preocupă și care, în mare măsură, sînt comune. În plus, colectivul de părinți, prin sfaturi și sugestii delicate, poate să influențeze o anumită decizie a unui părinte luată în privința copilului. Între părinți s-au format niște relații deosebite: pleacă împreună la odihnă, pot să-și lase copiii unii în grija altora. Este un lucru foarte important, consideră directoarea centrului, mai ales că 72 la sută dintre copiii care frecventează centrul provin din familii nevoiașe, iar 24% din copii au părinți plecați peste hotare și sînt lăsați în grija bunicilor sau a altor rude.

Recent, lucrătorii centrului au avut încă un prilej de bucurie și satisfacție profesională - părinții, ai căror copii frecventează Centrul „Speranța”, au decis să adere la organizația obștească „Femeia și copilul - protecție și sprijin”, care este fondatorul instituției. În opinia lor, acesta este încă un rezultat al muncii depuse timp de peste trei ani și o dovadă a încrederii părinților în viitorul Centrului „Speranța” și în viitorul copiilor lor.

Natalia RĂILEANU

regularitate activității comune pentru copiii cu cerințe educative speciale și elevii obișnuiți. Spre exemplu, copiii de la „Speranța” învață anumite jocuri, după care se duc la școală în calitate de formatori: ei le spun celorlalți copii, gazdelor regulile jocului, le dau anumite sarcini pe care elevii trebuie să le îndeplinească etc. Este o modalitate foarte eficientă și foarte importantă pentru schimbarea imaginii copiilor cu cerințe educative speciale și pentru reintegrarea lor în societate, consideră specialiștii Centrului „Speranța”. Chiar dacă jocurile sînt foarte simple, copiii din școlile obișnuite vād că și cei de-o seamă cu ei de la Centrul „Speranța” pot să-i învețe cîte ceva, că pot fi persoane independente. În același timp, se schimbă și atitudinea față de sine a copiilor cu retard, le crește simțul demnității și al propriei valori, spun specialiștii. 25 de copii deja au depășit problemele cu care se con-

centrului. Foarte mulți dintre cei care au venit la „Speranța” au învățat să citească la vîrsta de 13-14, ba chiar și la 15-16 ani. Unii copii nu cunosc lucruri elementare, bunăoară, să spună ce oră indică ceasul.

Părinți și copii

Un ultim sondaj în rîndul profesorilor din Criuleni a arătat că schimbarea de mentalitate s-a produs și în rîndul acestora. Profesorii au acceptat că problema copiilor cu cerințe educative speciale există și în Criuleni și că ea trebuie discutată. Și dacă la etapa creării Centrului „Speranța” toți profesorii refuzau să primească în clasă copii cu probleme de educație, în prezent 31 la sută din cadrele didactice acceptă să aibă în clasă un asemenea elev. Aceasta, în opinia colaboratorilor de la „Speranța”, este o victorie incontestabilă în lupta cu stereotipurile și nepăsarea.

Cel mai important lucru în toată activitatea centrelor ce prestează servicii sociale de alternativă este ce simt și ce cred beneficiarii acestor centre, adică copiii și părinții lor. Cel mai nevinovat „atentat” la intimitatea lor ar putea compromite tot ce s-a făcut pentru ca ei să trăiască mai bine...

“Centrul m-a făcut să cred în viitor”

IAROSLAV, 18 ani, Centrul „Casa pentru toți”, Ungheni

După ce am absolvit 9 clase cu media 8,7, stăteam acasă, cu mama. Până când s-a deschis acest centru. Acum, am aici prieteni și ocupații interesante. Sînt cel mai mare de aici, dar pentru mine s-a făcut o excepție. Pînă cînd mi se va găsi o slujbă. Dna directoare mi-a promis că se vor deschide ateliere unde cei cu proble-

me de sănătate ca ale mele vor putea munci. Centrul m-a făcut să cred într-un viitor sigur și simt că nu mai sînt singur în fața necazurilor mele. În ajunul sărbătorilor de iarnă, i-am scris lui Moș Crăciun despre cadourile pe care am dori să le primim. Eu am visat de mult la un calculator și Moș Crăciun mi l-a adus acasă.

“Mă simt bine aici”

ALEXANDRU, clasa a IV-a, Centrul „Cvis” din Scoreni

Datorită existenței unui centru de zi la Scoreni, am rămas să locuiesc în familia mea. De fapt, sînt orfan și rudele au vrut să mă ducă la orfelinat. Acest centru, le-a ajutat să-și schimbe decizia. Nu prea pot lucra din cauza degetelor lipite de la o mîină, dar aici, la centru, am învățat să confecționez

marionete pentru teatrul de păpuși și astfel mi-am găsit o ocupație plăcută și utilă pentru prietenii mei. Ma simt foarte bine aici, mai bine chiar decît acasă. Privim televizorul și ascultăm muzică. Îmi place mult să joc șah cu pedagogii sociali. Cîștigăm pe rînd: ba eu, ba învățătoarele...

“Acasă, mi-e dor de pedagogi”

SANDU, 16 ani, „Casa pentru toți”, Ungheni

Am o familie extraordinară care vrea foarte mult să-mi fie bine. Doresc să mă fac lemnar, ca să le pot meșteri oamenilor uși, ferestre, scaune. Visez la o mireasă frumoasă și harnică, care să mă asculte. Aici, la centru, sînt

multe fete frumoase și bune. Cînd o să mă însor, nu voi fuma și nu voi bea nici bere, nici vin și nici rachiu. Pentru că vreau să trăiesc cît mai mult. Cînd sînt acasă, le sun pedagogilor ca să le spun că-mi este dor de ei.

“Nu-mi vine să cred că nu visez”

ANGELICA, 13 ani, Centrul „Alter Ego”, Căușeni

Am ajuns aici cu două luni în urmă. Alți copii merg serile acasă, dar eu dorm la centru. De azi înainte asta e casa mea. Nu vreau să mă întorc acolo unde am locuit pînă acum. Împreună cu sora mea am făcut un lucru foarte rău: l-am ucis pe tata, pentru că de cînd mă țin minte și-a bătut joc de noi și ne-a zvîntat în bătaie. Nu știu ce o să fie cu mine mai departe, dar aici e liniște, nimeni nu țipă la mine, toți zîmbesc și nu-mi vine a crede că asta e chiar adevărat, și nu visez.

“Nu știu ce aș face dacă s-ar închide centrul”

IONEL, clasa a V-ea, Centrul „Cvis” din Scoreni

Pentru mine centrul e foarte important. Este a doua mea casă, mi se pare că țin chiar mai mult la ea acum. Nu știu ce aș face dacă școala ar fi închisă. Acum doi ani, am venit de la Chișinău ca

să învăț aici. Dacă ar trebui să aleg între școala în care am învățat la Chișinău și cea de aici, aș alege să rămîn. Am mulți prieteni cu care ne înțelegem foarte bine. Și profesoarele sînt mai bune la

suflet, au o atitudine prietenească sau părintească față de noi. Aici este interesant, organizăm jocuri distractive, ne pregătim temele împreună cu învățătoarele și ne simțim siguri de noi.

“Fiul meu a devenit mai responsabil”

ROZA LOZAN, părinte, Centrul „Start” din Budești:

Fiul meu, Stiopa, vine încoace din prima zi de activitate a centrului. A îndrăgît mult centrul și pedagogii de aici. S-a atașat mult de toți cei de la centru și, atunci cînd este bolnav, dorește să se întrezeze cît mai repede ca să revină printre prietenii lui. Serviciile prestate de centru sînt extraordinare. De cînd activează, putem merge în voie la ser-

viciu sau să ne vedem de treburile noastre.

Acum ne gîndim la viitorul lui. Nu știm unde va lucra, cum se va întreține pe viitor. El crede că toată viața va merge la centru. Din păcate, este doar o soluție temporară. Dar trebuie să menționez că în perioada petrecută aici, fiul meu a devenit mai organizat și mai responsabil. Este îndrăzneț,

i-au dispărut complexele și poate ieși de unul singur în oraș. Este obișnuit cu regimul lui zilnic, conform căruia se trezește la o anumită oră, merge la centru, iar seara revine acasă.

Dacă nu ar avea posibilitate să mai frecventeze centrul, atunci băiatul meu ar deveni cel de altădată – pierdut, deprimat și fără speranțe.

“Puteți veni să locuiți la noi”

ANUȘCA, 21 de ani, Centrul „Somato” din Bălți

Cu patru ani în urmă, am fost dusă la internatul din Bălți de o jurnalistă care m-a găsit în stradă. Cînd s-a deschis Centrul „Somato” am fost printre primele care am venit încoace. Am ajutat-o pe dna directoare la reparații, am dat cu var și cu vopsea. Nu a fost deloc

complicat, ba chiar a fost cea mai plăcută ocupație din viața mea. Dna Jana este mămica noastră. Vara asta am cules împreună fructe din care am preparat gemuri și compoturi pentru iarnă. Le vom mîncă cu toții, pentru că ne plac dulciurile. Aici fac totul cu plăcere -

curăț cartofi, mîncînc, fac ordine, dansez cu Iliușca.

Să știți că e foarte bine. Puteți veni să trăiți la noi. Aici petrecem bine la toate sărbătorile, am jucat și la o nuntă a prietenilor noștri, Serioja și Olga. Degrabă vor avea un copil și o să ne ducă la cumătrărie.

“Cel mai mult îmi place să fac duș”

IONEL, 13 ani, Centrul „Alter Ego”, Căușeni

După ce au murit părinții mei, am fost dus la școala-internat din Popeasca. Dar nu mi-a plăcut niciodată acolo și am fugit de multe ori ca să scap de pereții ceia. Acest centru îmi place, n-am mai fost într-o casă atît de frumoasă. În căminul în care locuiam doar tata avea dreptul să doarmă pe pat, iar mie îmi așternea jos o pufoaică ruptă și murdară. Mîncam ce ne pica sau furam de la piață. Cel mai tare aici îmi place patul, care e numai al meu, și dușul. Prima oară am făcut aici un duș cu apă caldă și niciodată nu am știut că e atît de plăcut să stai sub apa ce curge.

“Un centru necesar”

ELENA, mamă a unui beneficiar:

Deschiderea Centrului „Cvis” a fost mai mult decît necesară pentru localitatea noastră. La Scoreni sînt mulți copii aflați în dificultate care aveau nevoie de această instituție. Aici se atrage o atenție deosebită nu numai copiilor, dar și părinților acestora. Ultimii, cînd au nevoie de un sfat în privința educației copilului, instruirii sau îngrijirii lui, vin încoace, pentru că are cine să-i asculte și să le ofere sprijinul.

“Fără Centrul “Drumul spre casă” ne-am fi pierdut”

RUSLAN, 16 ani, Centrul “Drumul spre casă”, Bălți

Acum un an mi-a murit mama. Eu am mai scos-o la capăt cumva, deoarece eram elev la școala de meserii, dar fratele meu Iurie, de cinci ani, rămăsese în voia sorții. O vecină l-a adus la “Drumul spre casă” care abia se formase. După asta, centrul mi-a oferit și mie un acoperiș deasupra capului.

Acum știm că aici nimeni nu ne va supune la tot felul de umilințe. După ce îmi fac pașaport, aș vrea să plec undeva să muncesc. Mai știu că dna Guleac și dna Ignatișin ne vor ajuta să ne amenajăm apartamentul. Am avut un mare noroc că în orașul nostru s-a deschis acest centru.

MONICA, 9 ani, Centrul “Drumul spre casă”, Bălți

M-am născut la Odesa. Tatăl meu este din Sudan și a înșușit în Ucraina profesia de economist. Tata dorea să mă ia la casa lui, dar mama nu a vrut să mă dea. Acum mama este la închisoare la

Pruncul, iar de la tata nu am nici o veste. Nu am nici un document la mine, dar directoarea centrului unde mă aflu a promis că mă va ajuta să fiu în rînd cu alți copii. De l-aș găsi pe tata...